

Ojkonimi, etnici i ktetici Splitsko-dalmatinske županije u normi i uporabi

---

Kovačević, Gabriel

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:899571>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Diplomski sveučilišni jednopredmetni studij hrvatskoga jezika i književnosti;
smjer: nastavnički

Gabriel Kovačević

**OJKONIMI, ETNICI I KTETICI SPLITSKO-
DALMATINSKE ŽUPANIJE U NORMI I
UPORABI**

Diplomski rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Diplomski sveučilišni jednopredmetni studij hrvatskoga jezika i književnosti; smjer:
nastavnički

**OJKONIMI, ETNICI I KTETICI SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE
U NORMI I UPORABI**

Diplomski rad

Student/ica:

Gabriel Kovačević

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Sanja Baričević

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Gabriel Kovačević**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Ojkonimi, etnici i ktetici Splitsko-dalmatinske županije u normi i uporabi** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 21. listopada 2022.

SAŽETAK

OJKONIMI, ETNICI I KTETICI SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

U NORMI I UPORABI

U ovome radu riječ je o ovladanosti sklonidbom ojkonima te tvorbom etnika i ktetika na primjeru odabranih ojkonima u Splitsko-dalmatinskoj županiji te od njih izvedenih etnika i ktetika. U prvome dijelu rada dan je kratak pregled istraživanja ojkonima, etnika i ktetika, njihovo određenje te posebnosti u sklonidbi i tvorbi. U drugome dijelu rada predstavljeno je provedeno istraživanje. U ispitivanju je sudjelovao 71 ispitanik. Prvu skupinu činili su ispitanici čije je boravište/prebivalište u Splitsko-dalmatinskoj županiji, drugu skupinu činili su ispitanici iz ostalih županija u Republici Hrvatskoj. Na temelju anketnoga upitnika koji se sastojao od 19 zadataka provjeravalo se poznavanje sklonidbe ojkonima, tvorbe muškoga i ženskoga etnika i tvorbe ktetika te se ispitivalo koliko govornici hrvatskoga jezika, kojima su ti ojkonimi prostorno bliski, imaju poteškoća s određenjem gramatičkih kategorija roda, broja i sklonidbene vrste ojkonima te tvorbom etnika i ktetika. Odabrano je 19 ojkonima iz Splitsko-dalmatinske županije, koji pripadaju različitim sklonidbenim vrstama i koji se razlikuju i prema referentnosti, jasnoći apelativa te složenosti (višečlani i jednočlani ojkonimi). Prvi dio raščlambe rezultata obuhvaćao je sklonidbu odabranih ojkonima koji su grupirani prema rodu, broju i sklonidbi. U drugome dijelu raščlanili su se tvorbeni načini kojima su ispitanici tvorili muške i ženske etnike te ktetike. Cilj ovoga rada bio je utvrditi u kolikoj se mjeri primjenjuju normativna pravila o sklonidbi ojkonima i tvorbi etnika i ktetika, odnosno u kolikoj su mjeri ispitanici ovladali normom. Rezultati upitnika pokazuju da i dalje ima nesigurnosti i poteškoća u njihovoj uporabi.

Ključne riječi: ojkonimi, etnici, ktetici, norma, Splitsko-dalmatinska županija.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OJKONIMI, ETNICI I KTETICI	3
2.1. Ojkonimi i jezična norma	5
2.1.1. <i>Ojkonimi s dočekom na -ane</i>	6
2.1.2. <i>Skлонidba ojkonima na dočetno -∅, -a, -e, -i, -o, -ski, -ska, -sko, -ske, -ov, -ev</i>	8
2.2. Etnici, ktetici i jezična norma	9
2.3. Tvorba etnika	10
2.4. Tvorba ktetika	11
3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	13
3.1. Ciljevi istraživanja	13
3.2. Način i tijek istraživanja	13
3.3. Ispitanici	16
4. REZULTATI I RASPRAVA	17
4.1. Ojkonimi u normi i uporabi	17
4.1.1. <i>Ojkonimi a-skлонidbe muškoga roda</i>	17
4.1.2. <i>Ojkonimi a-skлонidbe srednjega roda</i>	19
4.1.3. <i>Pluralia tantum ojkonimi srednjega roda a-skлонidbe</i>	21
4.1.4. <i>Ojkonimi e-skлонidbe (ženski rod)</i>	24
4.1.5. <i>Ojkonimi i-skлонidbe (ženski rod)</i>	25
4.1.6. <i>Pluralia tantum ojkonimi s dočekom na -ane</i>	26
4.1.7. <i>Ojkonimi pridjevskih skлонidbi (muški, ženski i srednji rod)</i>	28
4.1.8. <i>Skлонidba ojkonima – skupni rezultati</i>	29
4.2. Etnici i ktetici u normi i uporabi	31
4.2.1. <i>Ojkonim Bast, Donji Vinjani, Ercegovci i Katuni i njihove tvorenice</i>	31

4.2.2. Ojkonimi Blato na Cetini, Kreševo i Slime i njihove tvorenice	34
4.2.3. Ojkonimi Gata, Gornja Brela, Kaštela, Ložišća i njihove tvorenice	36
4.2.4. Ojkonimi Milna, Tučepi i Duge Njive i njihove tvorenice	39
4.2.5. Ojkonimi Dragljane i Gornje Igrane i izvedeni oblici	40
4.2.6. Ojkonimi pridjevskih sklonidbi (muški, ženski i srednji rod) i njihove tvornice	42
4.2.7. Tvorba etnika – skupni rezultati	43
4.2.8. Tvorba ktetika – skupni rezultati.....	45
5. ZAKLJUČAK.....	47
6. LITERATURA	50
7. PRILOZI.....	52
7.1. Raščlanjeni ojkonimi, etnici i ktetici.	52
7.2. Popis tablica.....	54
7.3. Popis slika	54
7.4. Anketni upitnik	55

1. UVOD

U ovome je radu riječ o sklonidbi ojkonima te tvorbi etnika i ktetika. U prvome dijelu rada bit će predstavljen pregled istraživanja ojkonima, etnika i ktetika, dok je drugi dio rada usmjeren na analizu provedenoga upitnika o sklonidbi ojkonima te tvorbi etnika i ktetika u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Tako će na početku rada biti predstavljeni tipovi sklonidbenih paradigmi prema kojima se ojkonimi sklanjaju, a poseban naglasak bit će stavljen na pluralia tantum ojkonime s dočekom na *-ane* zbog specifičnosti sklonidbe.

U drugome dijelu rada prikazat će se rezultati provedenoga istraživanja. Anketnim upitnikom koji se sastojao od 19 zadataka provjeravalo se poznavanje sklonidbe ojkonima i tvorbe etnika i ktetika. Odabrano je 19 ojkonima iz Splitsko-dalmatinske županije različitih sklonidbenih obrazaca, a koji se razlikuju i prema referentnosti, jasnoći apelativa te složenosti (višečlani i jednočlani ojkonimi). Ispitanici su razvrstani u dvije skupine: prvu skupinu činili su ispitanici iz Splitsko-dalmatinske, a drugu ispitanici iz ostalih županija u Republici Hrvatskoj. Tako se nastojalo procijeniti u kolikoj su mjeri ovladali uporabnom i kodificiranom normom ispitanici kojima su ti ojkonimi prostorno bliski i od njih izvedeni etnici i ktetici poznatiji, a u kolikoj ispitanici kojima su ti ojkonimi te od njih izvedeni etnici i ktetici manje poznati.

U prvome dijelu raščlambe rezultata raščlanjeni su zadatci u kojima se tražilo poznavanje sklonidbe ojkonima. Ojkonimi su podijeljeni prema rodu, broju i sklonidbenoj vrsti u šest skupina. Prva skupina zadataka odnosila se na ojkonime u jednini muškoga roda a-sklonidbe i pluralia tantum ojkonime muškoga roda a-sklonidbe. Drugu skupinu činili su ojkonimi u jednini srednjega roda a-sklonidbe i pluralia tantum ojkonimi srednjega roda a-sklonidbe. U trećoj su skupini bili ojkonimi jednine ženskoga roda e-sklonidbe te pluralia tantum ojkonimi ženskoga roda e-sklonidbe. Pluralia tantum ojkonim ženskoga roda i-sklonidbe analiziran je u posebnoj skupini, kao što su posebnu skupinu činili i pluralia tantum ojkonimi s dočekom na *-ane*. U zadnjoj skupini prikazani su rezultati ojkonima koji se sklanjaju prema pridjevskoj sklonidbi. Raščlamba je popraćena grafičkim prikazima. Rezultati su istraživanja prikazani s obzirom na ispitanike iz Splitsko-dalmatinske županije, ispitanike iz drugih županija u Republici Hrvatskoj te objedinjeno.

U upitniku se od ispitanika tražilo da od odabranih ojkonima tvore ktetike te muške i ženske etnike. U drugome dijelu raščlambe rezultata raščlanjeni su odgovori koji su se odnosili na njihovu tvorbu. Osim grafičkoga prikaza udjela točnih odgovora, navedene su sve različnice koje su ispitanici upisali kao svoje odgovore. Tako se pokušalo odrediti tvorbene načine i najčešće sufikse prema kojima su ispitanici tvorili te oblike.

2. OJKONIMI, ETNICI I KTETICI

Onomastika je „znanost o imenima” kojoj su u fokusu „istraživanja imena u najširem smislu, njihovo podrijetlo, motivacija, način tvorbe, rasprostranjenost, uporaba i uloga u društvu i sl.”. S obzirom na sveobuhvatnost i širinu tema, koje spadaju pod onomastička istraživanja, dvije su onomastičke grane, odnosno onomastika se „dijeli na *toponomastiku*, koja proučava toponime, odn. imena zemljopisnih objekata, naselja, pokrajina, zemalja, voda, gora i sl., i *antroponomastiku*, koja proučava antroponime, odn. osobna imena, prezimena, nadimke, obiteljske nadimke” (URL 1).

Ojkonim ili ekonim odnosi na ime naseljenoga mjesta (Skračić 2011a: 80, 117) te je osnova za tvorbu etnika i ktetika. Ovdje je nužno istaknuti razlikovanje dvaju pojmova – ojkonima i toponima. Naime, toponim je u nadređenome odnosu prema ojkonimu. Oba pojma označavaju geografska imena mjesta, no ojkonim je uži pojam s obzirom na to da se odnosi samo na imena naseljenih mjesta (Šimunović 2005: 10). Dakle, za razliku od ojkonima, naseljenost/nenaseljenost nekoga mjesta nije preduvjet da bi se ono smatralo toponimom, stoga je on sveobuhvatniji i nadređeniji pojam u odnosu na ojkonim. Anomaliju u tome poimanju terminologije mogu predstavljati naselja u kojima više ne živi nitko, no i u tome slučaju valjalo bi ih razumjeti kao ojkonimime¹. Za razliku od drugih podvrsta toponima, kao što su hidronimi (imena vodenih površina), oronimi (imena brda i planina) i nesonimi (imena otoka) (URL 2), ojkonimi nisu toliko usmjereni na nešto opipljivo, već se odnose na apstraktno omeđene prostore koje je odredio čovjek prema svojim potrebama².

Etnik predstavlja ime kojim se koristi u imenovanju stanovnika/stanovnice, odnosno stanovnika/stanovnica nekoga prostora. Taj prostor može biti različito shvaćen. Tako Stjepan Babić u samostalnim publikacijama, ali i u gramatici koju s njime potpisuje Stjepko Težak, navodi da se pod tim prostorom smatraju naselje, grad, pokrajina, država, regija ili kontinent (Babić 1976: 145; Jezik, god XXII/1, str. 2 – Uredništvo: O temi: toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku; Babić 1991: 220; Težak i Babić 2005: 186). Josip Silić i Ivo Pranjković u svojoj gramatici navode da su etnici: „Imenice koje znače stanovnike nekog naseljenog

---

¹ Na sličan način pristupa i Vladimir Skračić (2011a: 175) kada govori o otoku Biševu koji nema stalno naseljeno stanovništvo, no u lingvističko-toponomastičkome smislu ima sva obilježja naseljenosti. Stoga otok Biševo tretira poput svakoga drugoga naseljenog otoka.

² Slično, kada govori o nastanku ojkonima na *-ane/-ani*, Petar Šimunović (2011: 238) spominje staru toponomastičku tvorbu prema kojoj se prilikom imenovanja ojkonima prvenstveno mislilo na ljudsku zbrojnost, a ne na sami prostor.

područja (...)” (Silić i Pranjković 2005: 160). Vladimir Skračić pak naglašava da etnici označavaju: „(...) stanovnika precizno definirana naseljenog područja: grada, sela, zaseoka (...)” (Skračić 2011a: 52) te tako ograničava korpus imena koja se mogu smatrati etnicima. Prema toj definiciji, etnici bi se mogli shvatiti samo kao imenice izvedene iz ojkonima. Etnonim se u literaturi najčešće javlja kao sinonim za pojam etnik, no, prema nekim tumačenjima, valja ga shvatiti i kao pojam kojim su obuhvaćena imena naroda i drugih etničkih skupina (Babić 1976: 145; Jezik, god XXII/1, str. 2 – Uredništvo: O temi: toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku; Skračić 2011a: 116; Čilaš-Šimpraga 2011: 18).

Ktetici su posvojni pridjevi koji sugeriraju pripadnost ili nekakav odnos spram ojkonima, te mogu biti izraženi u bilo kojem od tri roda (Skračić 2011a: 52). Pri tome se isključivo misli na posvojne pridjeve s dočetkom na *-ski*³, a koji se, kada su izvedeni iz geografskoga imena ili imena stanovnika nekoga mjesta, mogu odnositi podjednako i na ojkonim i na etnik (Težak i Babić 2005: 217). Upravo ta dvojnost kod označavanja dovela je do njihove različite interpretacije kod različitih autora. Naime, Skok u svojem članku „Pridjevske izvedenice od geografskih naziva” jasno definira ktetike kao tvorenice nastale od ojkonima (1953: 33). S druge strane, u *Hrvatskoj gramatici* ktetik se objašnjava kao: „posvojni pridjev od etnika” (Barić i dr. 2003: 297), što je na tragu definicije koju nudi Mate Hraste u svojem članku „Tvorba etnika i ktetika u hrvatskosrpskom jeziku” (1965: 98)⁴. Takva tumačenja rezultat su različitosti postanja, odnosno tvorbe ktetika. Njihova tvorba načelno proizlazi iz ojkonima pa se najčešće i tvore od ojkonima, no postoje različiti načini na koji se dolazi do njihove osnove. Tako će poneki ktetici biti izravno derivirani i iz etnika, a samim time neizravno iz ojkonima (Hraste 1953: 48). Prema Skračićevu tumačenju, u ktetike bi se mogli ubrojiti i pridjevi koji su tvoreni od imena i većih administrativnih jedinica nego što su to naseljena mjesta (kontinenti, države, regije, pokrajine...) (Skračić 2011a: 117), čime bi se u tu definiciju mogli ubrojiti i etnonimi (u specifičnome poimanju različitome od etnika). Ktetici su tako posvojni pridjevi koji se izvode iz ojkonima, etnika ili etnonima, a završavaju na *-ski*.

---

³ Neki od starijih znanstvenika spominju da se zapravo radi o pridjevima tvorenima od staroslavenskoga sufiksa *-bŕskŭ/-bŕski*. Prema njima, upravo je poluglas *ŕ* zaslužan za jotiranje onih osnova koje su završavale velarima *k*, *g* i *h* ili glasom *c* (npr Krk → krčki; Pag → paški; Pakrac → pakrački i sl.) (usp. Hraste 1953: 48; Skok 1954: 33).

⁴ U tome članku iz 1965. Mate Hraste navodi ktetike kao: „pridjev od imena stanovnika naseljenih mjesta” (1965: 98), čime pravi odstupanje u odnosu na raniji članak iz 1953. („O tvorbi posvojnih pridjeva na *-ski* od zemljopisnih imena”), u kojemu jasno i nedvojbeno sugerira da se ktetici mogu tvoriti i izravno od ojkonima i od samih etnika.

2. 1. Ojkonimi i jezična norma

Imena naselja valja promatrati u jezičnome smislu poput bilo kojega drugoga vlastitog imena. U njihovu nastajanje veliku ulogu igra motivacija te se oblikuju u okviru određenih jezičnih zadanosti govornika koji su ih nadjenuli (Skračić 2011b: 7). Tako Šimunović uočava da svako vlastito ime, pa tako i ojkonim, u sebi nosi obilježja dijalekta i teritorija (Šimunović 2005: 177–178). Na taj se način može ponuditi određeni uvid u jezično stanje iz vremena imenovanja (sinkronijski pregled). Također, ono može ponuditi i jasniju sliku jezičnoga razvoja promjenom jezičnih značajki koje se prepoznaju u različitim navođenjima istoga ojkonima (dijakronijski pregled) (Šimunović 2005: 178). Drugim riječima, ojkonimi u sebi nerijetko mogu sadržavati odraze različitih jezičnih kodova implementiranih u korijenu imena, fonološkoj strukturi ili pak gramatičkim obilježjima.

Skračić uočava različitosti među ojkonimima te ističe: „Postoje imena koja su – da tako kažemo – bez obzira na podrijetlo usklađena s normom standardnog jezika i ona koja nisu” (Skračić 2011b: 7), te zaključuje da će ona imena koja su češće u uporabi kod širega broja stanovnika ili koja se ističu svojom važnošću za veću društvenu skupinu (veliki gradovi, turističke odrednice, centri sportskih i inih događanja...) biti bolje usklađeni s normom standardnoga jezika, dok će se kod ostalih češće javljati veći broj inačica, koje će nerijetko biti u suprotnosti s pravilima standarda (Skračić 2011b: 7). S druge strane, važno je razumjeti kako proces standardizacije, kojim se utvrđuju jasne sklonidbene paradigme te rod i broj ojkonima, ne bi trebao mijenjati prirodu vlastitoga imena naselja, već nastojati otkriti i objasniti zašto se ono javlja baš u tome liku koji je iz nekoga razloga atipičan za normu.

O problemu nasilnih i neracionalnih pokušaja standardizacije ojkonima raspravljalo se i ranije, gdje se nastojalo argumentima dokinuti staru praksu „štokavizacije” imena naselja koja su nastala u okvirima lokalnih idioma. Tako se Šimunović jasno protivi Daničićevu pristupu u kojemu se nije vodilo računa o stvarnome jezičnom stanju na terenu, već su se pokušavala na silu primijeniti pravila standardnoga jezika, a tamo gdje to nije bilo moguće mijenjalo se samo ime kako bi se prilagodilo tim pravilima. Time je narušena prirodna struktura bogate jezične građe koja bi trebala biti predmetom jezičnoga proučavanja, a ne žrtvom jezičnoga nerazumijevanja. Stoga Šimunović naglašava da vlastita imena, uključujući i ojkonime, ne treba na silu prilagođavati normi: „(...) jer je vlastito ime pravilno u obliku u kojem se najčešće javlja, a zadano je zavičajnim idiomom mještana” (Šimunović 2005: 178). Takva su mišljenja i drugi suvremeni znanstvenici koji se slažu s time da neko ime ne može biti pogrešno samo

zato što ne podliježe uobičajenim sklonidbenim ili drugim pravilima standardnoga jezika (Usp. Babić 1975: 141; Barić 1999: 114; Skračić 2011b: 7; Čilaš-Šimpraga 2011: 18). Veći se naglasak stoga stavlja na usklađivanje norme i obogaćivanje standardnoga jezika novim gramatičkim oblicima nego na samu prilagodbu ojkonima. Tu se prvenstveno misli na ojkonime čija sklonidbena paradigma mjesnoga lika nije usklađena sa sklonidbrenom paradigmom književnoga lika ili se pak ne sklanja dosljedno u skladu s rodom i brojem u kojem se nominalno nalazi.

2. 1. 1. Ojkonimi s dočetakom na *-ane*

Poseban naglasak valja staviti na ojkonime s dočetakom na *-ane* zbog posebnosti sklonidbenoga tipa i postanja nominativnoga dočetka. Živko Bjelanović smatra da se u takvim ojkonimima zapravo krije ime stanovništva po kojemu je mjesto i nazvano, odnosno da su ti ojkonimi oblikovani prema imenu za kolektiv koji se tu nalazio. Kada je riječ o toj skupini ojkonima, on tvrdi da je to ime stanovništva u pravilu motivirano nekim drugim (ishodišnim) ojkonimom, pa su ojkonimi na *-ane* u svojoj osnovi zapravo etnonimskoga⁵ podrijetla. Drugim riječima, ojkonimi na *-ane*, prema toj teoriji, nastali su tako što se za određeni lokalitet upotrebljavalo ime za sve stanovnike toga mjesta.

Ime za stanovnike u takvim primjerima najčešće je bilo motivirano upravo nekim toponimom ili ojkonimom, bilo da se radi o mjestu iz kojega su ti stanovnici došli ili o starome lokalitetu koji su ti ljudi naselili i tako mu izmijenili i samo ime. Šimunović smatra da je takva uporaba etnika u množini umjesto imena mjesta zapravo ostatak rodovskoga uređenja prema kojemu se naselje promatralo iz perspektive ljudske zajednice, a ne kao lokalitet (Šimunović 2005: 32). Analizirajući stanje na terenu, Šimunović uočava da mlađi oblik ovoga tipa ojkonima ima nastavak *-ani* koji je zastupljeniji i koji se javlja na širem geografskom prostoru, a počinje se javljati u 16. stoljeću (Šimunović 2005: 171). Promjena oblika ojkonima najvjerojatnije je vezana uz promjene koje su se događale na području jezika, no o tome će biti više riječi u nastavku ovoga potpoglavlja.

Prema Bjelanoviću, ojkonimi na *-ane* ne razlikuju se od ojkonima na *-ani* ni po postanju ni po značenju morfološkoga dočetka, to jest radi se zapravo o istoj skupini ojkonima⁶. Takav

---

⁵ Iako pojam etnonim može imati drugačije značenje u literaturi, Bjelanović ga ovdje radi praktičnosti upotrebljava kao sinonim s pojmom etnik te to i naglašava (vidi Bjelanović 2007: 15).

⁶ Takav Bjelanovićev stav o tome da su ojkonimi na *-ane* po svojem postanju istovjetni s ojkonimima na *-ani* ima svoje uporište i kod drugih autora koji navode da se radi o istome sklonidbenome tipu uz različite sinkronijske

stav potkrepljuje činjenicom da se nerijetko javljaju dvojni likovi i oblici među lokalnim govornicima neovisno o tome radi li se o ojkonomu koji službeno završava na *-ani* ili na *-ane* (Bjelanović 2007: 13–31). U pravilu se radi samo o ojkonomima koji su, za razliku od svakodnevnih imenica, zadržali arhaične oblike, a samim time i specifične sklonidbene paradigme. One gramatike koje ih spominju u pravilu ih svrstavaju u podskup imeničke *e-sklonidbe* (imenice ženskoga roda). Ojkonomi na *-ane* i u *Hrvatskome mjesnom rječniku* navode se kao ojkonomi ženskoga roda te po nastavcima u N (*-e*) i V (*-e*) odgovaraju *e-sklonidbi* (ženski rod), no nastavci u svim kosim padežima odgovaraju *a-sklonidbi* (vidi *Hrvatski mjesni rječnik* 2016, s.v. Dragljane; Gornje Igrane). Razumijevanje i klasificiranje toga sklonidbenog tipa dodatno otežava činjenica da su nastavci za G (*-a*) i A (*-e*) jednaki u obama sklonidbenim tipovima. Tako ojkonomi na *-ane* u četiri padeža (N i V + G i A) imaju nastavke *e-sklonidbe* (tipične za imenice ženskoga roda), a u pet padeža (D, L i I + G i A) imaju nastavke *a-sklonidbe* (tipične za imenice muškoga i srednjega roda) (usp. Težak i Babić 2005: 105, 110).

Takva hibridna sklonidbena paradigma može predstavljati poteškoću u standardizaciji. Ipak, valja biti svjestan činjenice da je „(...) u oblikovanju hrvatskoga morfološkog sustava, bitnu ulogu odigrala težnja za pojednostavnjivanjem bogatoga naslijeđenog praslavenskog sustava (...)” (Barić 2003: 623). S time u vidu valja se poslužiti dijakronijskim pristupom da bi se jasnije razumjele pojave koje su dovele do sadašnjega stanja. Damjanović tako smatra da imenice s dočetakom na *-ane* odgovaraju imenicama muškoga roda koje su se sklanjale prema pravilima konsonantskih promjena, s razlikom u dvosložnome umetku koji je u množini gubio drugi slog (npr. G jd. *građ-an-in-a* → G mn. *građ-an-a*). Prema njegovu tumačenju, do razvoja sličnih imenica koje su pripadale toj sklonidbi, nominativni oblici izjednačeni su prema akuzativu, dok su samo arhaični oblici zadržali stari oblik u nominativu s dočetakom na *-ane* (Damjanović 2005: 89–91). On je tako u suglasju sa Skokom koji navodi da su imenice, koje su se u prošlosti sklanjale prema suglasničkome tipu sklonidbe, u nominativu množine završavale na *-(j)ane*, no s vremenom su se analogijom izjednačile s *a-sklonidbom*. Rezultat

---

presjeke – ojkonomi na *-ane* zadržali su arhaičan nominativni nastavak (usp. Skok 1971–1974: 44; Damjanović 2005: 89–91). Glavni nedostatak pri takvu poopćavanju nastaje kada Bjelanović, obrađujući zajedno obje skupine ojkonomima, zaključuje da je jasno etnonimsko postanje tih ojkonomima, navodeći primjere isključivo iz skupine ojkonomima koji završavaju na *-ani* (*Osječani, Borovljani, Goričani, Riječani,...* prema *Osijek, Borovo, Gorica, Rijeka,...*). Takav deduktivni pristup, u kojemu na osnovi nekoliko očitih primjera (isključivo iz jedne skupine) Bjelanović poopćeno zaključuje način tvorbe svih ojkonomima te vrste, svakako je logičan i može biti točan, no ostavlja prostora sumnji i nedorečenosti, s obzirom na da za velik broj tih ojkonomima nije dokazano postojanje ishodišnih ojkonomima (usp. Bjelanović 2007: 14–15). Naravno, i autor je svjestan činjenice da danas nije moguće svim takvim ojkonomima pronaći ishodišni ojkonom, pa ostavlja prostor osporavanju ili potvrđivanju tih navoda u nekim budućim interdisciplinarnim istraživanjima koja bi se trebala temeljiti i na povijesnim pregledima (Bjelanović 2007: 17–23).

toga je množinski nastavak *-ani*, što bi sugeriralo da su ojkonomi na *-ane* starijega postanja od onih na *-ani* (Skok 1971–1974: 44). Tu Skokovu tvrdnju u svojem radu navodi i Bjelanović ne ulazeći pri tome u dublju srž polemike, no kao kontraargument navodi činjenicu da je broj ojkonomi s dočekom na *-ane* porastao u zadnjih dvjestotinjak godina nauštrb ojkonomi s dočekom na *-ani* (Bjelanović 2007: 27–28). Prema tome, moguće je da su ojkonomi s dočekom na *-ane* zapravo muškoga roda, no zbog etimoloških razlika nezavisni se padeži nisu izjednačili s nastavcima a-sklonidbe, pa ih se zbog nominativnoga dočeka na *-e* svrstava među imenice ženskoga roda specifičnoga sklonidbenog tipa.

2.1.2. Sklonidba ojkonomi na dočetno *-∅, -a, -e, -i, -o, -ski, -ska, -sko, -ske, -ov, -ev*

Ojkonomi se smatraju vlastitim imenima te stoga imaju svojstva imenica: rod, broj i promjenjivost (Skračić 2011a: 36). Ovisno o rodu i broju u kojemu je iskazan njihov nominalni oblik određuje se sklonidbeni tip kojemu pripadaju. Ako ojkonomi u jednini muškoga ili srednjega roda u nominativu imaju nastavke *-∅, -o* ili *-e*, sklanjat će se prema pravilima imeničke a-sklonidbe u jednini. Ojkonomi pluralia tantum muškoga ili srednjega roda s nominativnim nastavcima *-i* ili *-a* sklanjat će se prema istom tipu sklonidbe, no u množini. Pri tome još valja uzeti u obzir da se pojedinim imenicama srednjega roda mogu proširiti osnove umetcima *-en-, -et-* ili *-es-* u skladu sa zadanim pravilima (Težak i Babić 2005: 99–107).

Ojkonomi ženskoga roda koji u nominativu imaju dočetak *-a* (singularia tantum) ili *-e* (pluralia tantum) sklanjat će se prema pravilima imeničke e-sklonidbe, u skladu s brojem u kojemu su izrečeni. S druge strane, ojkonomi ženskoga roda koji u nominativu imaju nastavak *-∅* (singularia tantum) ili *-i* (pluralia tantum), sklanjat će se prema pravilima imeničke i-sklonidbe, u skladu s brojem u kojemu su izrečeni (Težak i Babić 2005: 109–114). Ipak, neće se svi ojkonomi sklanjati prema imeničkim sklonidbama. Iznimku čine ojkonomi nastali od opisnih pridjeva, bez obzira na rod. Naime, ojkonomi izraženi opisnim pridjevima na *-ski* sklanjaju se prema pravilima pridjevske sklonidbe, dok se ojkonomi izraženi posvojnim pridjevima na *-ov* ili *-ev* sklanjaju prema imeničkim sklonidbama (Težak i Babić 2005: 106, 118–120).

2. 2. Etnici, ktetici i jezična norma

Etnici i ktetici nerijetko se zajedno obrađuju u lingvističkim raspravama zbog sličnosti u načinu tvorbe. Naime, na istim se osnovama grade i etnici i ktetici, a razlika se vidi samo u sufiksima: etnici se najčešće tvore sufiksima *-(an)ac* i *-anin*⁷, a ktetici sufiksom *-ski* (Šimunović 2005: 72). Također, razlika je i u pisanju početnoga slova etnika i ktetika. Etnici se smatraju imenima, odnosno vlastitim imenicama, pa se tako i pišu velikim početnim slovom (Babić 1976: 145). Kod ktetika to nije slučaj jer je riječ o kategoriji posvojnih pridjeva.

Pod utjecajem izrazite normizacije u duhu štokavštine nastojalo se odabrati „ispravnije” tvorbene načine. Tako su se nerijetko navodili primjeri loših tvorbi (koji su danas u svakodnevnoj uporabi među lokalnim stanovništvom i u standardnome jeziku) i oni koji bi bili ispravniji (od kojih su mnogi danas potpuno odbačeni ili u rubnoj uporabi). Radovi Vatroslava Rožića iz 1904.⁸ i Mate Hraste iz 1953.⁹ obiluju takvim primjerima koji bi trebali biti nametnuti široj javnosti, no ti primjeri u svojoj strukturi ne posjeduju elemente živoga govora s terena (vidi 1953: 33–37). Jedan od najjasnijih primjera nametanje je lika *Neretljanin* – *neretljanski* (prema toponimu Neretva) kao jedinoga standardnojezično ispravnoga, nauštrb liku *Neretvanin* – *neretvanski* za koji su nađene još starije književne potvrde i koji je u znatno većoj uporabi na terenu (Vidović 2008: 137; Čilaš-Šimpraga 2011: 19). S vremenom je tako postalo razvidno da proces normizacije tvorbe etnika i ktetika nije baš tako jednostavan. Šimunović primjećuje da nije glavni problem za standardizaciju u tome hoće li se odabrati pravilan sufiks za tvorbu, već u kojemu će se obliku pojaviti osnova na koju bi se ti sufiksi trebali dodati (Šimunović 2005: 187). Naime, prema Skračićevu mišljenju, oni mogu biti problematični u pogledu normizacije jezika budući da često „(...) nisu u suglasju sa (zamišljenim) tvorbenim normama (...)” (Skračić 2011a: 52). Time Skračić želi naglasiti da proces standardizacije često zanemaruje bogatstvo živoga govora.

Ponajviše se to očituje u različitim sufiksima koji se mogu javljati u govorima, ali i odabiru osnova, pogotovo kada se radi o višječlanim toponimima i ojkonimima. Suvremeni proučavatelji, naslanjajući se na Šimunovićeva shvaćanja, smatraju da se previše pozornosti usmjerava na standardizaciju ojkonima, dok se za tvorbu etnika i ktetika ostavlja previše

---

⁷ Mate Hraste u svome članku „Tvorba etnika i ktetika u hrvatskosrpskom jeziku” (1965) navodi četiri sufiksa za tvorbu muških etnika: *-ac*, *-janin*, *-ak* i (turski) *-lija*; a za ženske etnike navodi sufikse *-ka* i *-ica* (1965: 99). Prema Stjepanu Babiću, broj sufiksa koji mogu sudjelovati u tvorbi etnika je znatno veći (1976: 184).

⁸ „Mjesne vlastite imenice za čeljad i pridjevi od mjesnih imenica u hrvatskom jeziku” (1904).

⁹ „O tvorbi posvojnih pridjeva na *-ski* od zemljopisnih imena” (1953).

prostora nesustavnosti i nesuglasju. Stoga oni smatraju da bi se norma trebala preciznije odrediti i dosljednije slijediti barem u standardnome jeziku, iako to ponekad znači zanemariti oblike koje nude lokalni stanovnici. Glavno opravdanje za takvo postupanje pronalazi u činjenici da ponekad ni sami mještani nisu u potpunom suglasju te tako dolazi do dodatne neusklađenosti kod pojedinih primjera (Šimunović 2005: 186; Skračić 2011a: 53–54; Čilaš Šimpraga 2011: 19). Na tome tragu Ankica Čilaš Šimpraga u svojem članku također navodi primjere neusklađene norme i njezine nepotpune provedbe uzrokovane zanemarivanjem toga pitanja u standardnome jeziku (Čilaš Šimpraga 2011: 19).

2. 3. Tvorba etnika

Kada se govori o tvorbi etnika u hrvatskome jeziku, neizostavan je prinos Stjepana Babića koji je pružio uvid u bogat korpus etnika u svojem radu „Tvorba etnika u dijalektima i u hrvatskom književnom jeziku” (1976) objavljenome u časopisu *Onomastica Jugoslavica*. Tu navodi da etnici u hrvatskome jeziku mogu biti tvoreni sufiksalsnom, složeno-sufiksalsnom, prefiksalsno-sufiksalsnom te unutrašnjom tvorbom. Na osnovi vlastitoga istraživanja i prikupljene građe zaključuje da uvelike dominira sufiksalsna tvorba. Tako je prikupio korpus u kojemu razlikuje 86 sufiksa za tvorbu muških etnika te 21 sufiks za ženske etnike (Babić 1976: 147–149, 184). Brojnost tvorbenih sufiksa sugerira veliko jezično bogatstvo, no ono predstavlja velik problem za standardizaciju. Skračić u znanstvenim krugovima tako prepoznaje dvije struje; one koji se zalažu za unificiranje tvorbenih pravila i one koji smatraju da standardizacija nije potrebna kada je riječ o tvorbi etnika (Skračić 2011a: 52). Ipak, ono oko čega se većina znanstvenika slaže je činjenica da je gotovo nemoguće odrediti jasno pravilo prema kojemu se u praksi odabiru pojedini sufiksi.

Ništa znatno drukčije stanje nije ni kada je riječ o ženskim etnicima. Naime, za njih Babić navodi da se u pravilu tvore iz muških etnika te rjeđe iz osnove toponima, no teško je odrediti kriterij prema kojemu bi se odlučivalo kada će se tvoriti iz muških etnika, a kada iz toponimske osnove. U vezi s njima ističe da ih je manje u književnoj uporabi te da je zbog toga veća dominacija lokalnih pravila za njihovu tvorbu (Babić 1976: 177, 184). S druge pak strane Rožić navodi samo tri sufiksa koji služe za tvorbu ženskih etnika: *-ka*, *-inja* i *-ica*, od kojih je *-ka* najučestaliji, unatoč tome što se nerijetko javljaju i dvojni oblici *-ka/-(k)inja* (Rožić 1904: 152).

Etnike koji se tvore od višečlanih toponima/ojkonima teže je svesti pod opća pravila jer je manja sustavnost njihove tvorbe. Naime, Babić primjećuje da se ti etnici mogu tvoriti sufiksalsnom tvorbom iz jednoga člana toponima (najčešće imeničkoga) te složeno-sufiksalsnom od dva člana. On nije naišao na primjer u kojemu bi se etnik tvorio od tri ili više članova višečlanih toponima te stoga zaključuje da takav način tvorbe nije u skladu s pravilima hrvatskoga jezika. S obzirom na broj nesustavnosti u kriterijima oblikovanja etnika iz višečlanih toponima, Babić smatra da bi jednostavnije bilo sve ih pobrojati nego im pokušati odrediti pravila prema kojima se oblikuju (Babić 1976: 154). *Hrvatski mjesni rječnik* (2016), osim popisa ojkonima, donosi i njihovu sklonidbu, izvedene etnike i ktetike u standardnome i u mjesnom obliku. Tako će se provedeno istraživanje u sklopu ovoga rada uvelike oslanjati na oblike prikazane u tome rječniku.

2. 4. Tvorba ktetika

Za razliku od etnika, ktetici se mogu tvoriti samo jednim sufiksom: *-ski*. Već je ranije rečeno da se mogu tvoriti od ojkonima i etnika. Prema tome, njihova bi tvorba trebala biti jednostavnija i lakše unificirana od etnika, no tomu nije tako. Kako bi se razumio neki ktetik, potrebno je razumjeti kontekst njegova nastanka. Tako se u literaturi najčešće navode primjeri ktetika *zagrebački* (prema Zagreb) i *dubrovački* (prema Dubrovnik) kao oni čija osnova nije razvidna bez razumijevanja konteksta njihova nastanka. Naime, sukladno pravilu za tvorbu ktetika, mogli bi se očekivati oblici poput *zagrepski* i *dubrovnički*. Razlog tomu je što se ktetik *zagrebački* tvori od staroga kajkavskog etnika *Zagrebac* (štokavizirano *Zagrebac*), a ktetik *dubrovački* od nepotvrđenog etnika *Dubrovac* (izvedenoga iz potvrđenoga ojkonima *Dubrova*) (Hraste 1953: 48; Skok, 1954: 33–34; Hraste 1965: 99–100). Ipak, ti primjeri ne odstupaju od ranije spomenutoga pravila jer su izravno izvedeni iz etnika (bez obzira na to što se taj etnik zamijenio novim).

Skok tako navodi četiri moguća postupka za tvorbu ktetika: 1. sufiksalsnom tvorbom izravno na toponim (ojkonim); 2. sufiksalsnom tvorbom izravno na etnik (koji je izveden iz ojkonima); 3. sufiksalsnom tvorbom neizravno na ojkonim (ojkonimu se prethodno odbaci sufiks kako bi se dobila osnova); 4. sufiksalsnom tvorbom od pridjeva u slučaju da se ojkonim tvori od pridjeva i imenice (Skok 1954: 34). Navedeni načini tvorbe odgovaraju stvarnomu stanju, no teško je odrediti u kojemu se slučaju ktetik tvori od ojkonima/ojkonimske osnove, a u kojemu od etnika. Može se primijetiti da se uvelike nasljeđuje načelo zvučnosti, tj.

govornicima je ostavljena velika sloboda i proizvoljnost u tvorbi. Svi ti ktetici „(...) nastali su u okrilju hrvatskoga jezika (...) te su kao takvi „(...) dio povijesti hrvatskoga jezika” (Skračić 2011a: 52–53). Razumljivo je stoga da govornici iz drugih krajeva neće oblikovati iste etnike i ktetike kako to čine lokalni govornici jer imaju različitu jezičnu praksu. Tako Skračić zaključuje da će se lakše i sustavnije oblikovati etnici i ktetici iz većih i frekventnijih ojkonima. Etnici i ktetici manje poznatih i manje važnih ojkonima češće će imati veći broj različitih i neusklađenih oblika (Skračić 2011a: 53).

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

3. 1. Ciljevi istraživanja

Određivanje roda, broja i sklonidbe nekoga ojkonima može predstavljati poteškoću govornicima hrvatskoga jezika. Također, kod tvorbe etnika i ktetika pravila u normativnim priručnicima ponekad nisu dovoljno precizna i ujednačena. S druge strane, razlikuju se mjesni i standardni lik. Na ovladanost normativnim pravilima koji se odnose na zadane pojmove, primjerice utječe i blizina, a time i poznavanje ojkonima, etnika i ktetika (u našem primjeru mjesto prebivališta u odnosu na mjesto iz upitnika), doticaj s lokalnim govornicima iz traženoga mjesta, referentnost (veličina i važnost mjesta iz upitnika), složenost ojkonima (jednočlano ili višečlano ime), prepoznatljivost korijena imena (jasna ili nejasna motivacija za imenovanjem mjesta), sklonidbeni tip ojkonima. Nadalje, kada je riječ o etnicima, odabir osnove u tvorbi etnika i sklonidbenoga načina, posebice kada je riječ o višečlanim ojkonimima.

Cilj je ovoga rada istražiti odnos kodificirane i uporabne norme na primjeru sklonidbe ojkonima i tvorbe etnika i ktetika te pokušati utvrditi utječe li na ovladanost njima blizina, odnosno poznavanje ojkonima, etnika i ktetika.

3. 2. Način i tijek istraživanja

Kako bi se došlo do tih spoznaja, kreiran je *online* upitnik u *Google obrascu* s pitanjima otvorenoga tipa, u kojima su se tražili oblici i tvorenice odabranih 19 ojkonima iz Splitsko-dalmatinske županije. Odabrani su ojkonimi različitih sklonidbi, a koji se razlikuju i prema referentnosti, jasnoći apelativa te složenosti (višečlani i jednočlani ojkonimi). Od ispitanika se tražilo da navedu u kojoj županiji imaju prebivalište kako bi se moglo usporediti hoće li biti većih razlika u prepoznavanju roda i broja ojkonima te tvorbi etnika i ktetika između ispitanika Splitsko-dalmatinske županije i ostalih ispitanika. Tako se nastojalo procijeniti u kolikoj su mjeri ovladali uporabnom i kodificiranom normom ispitanici kojima su ti ojkonimi i od njih izvedeni etnici i ktetici prostorno bliski te poznatiji, a u kolikoj ispitanici kojima su ti ojkonimi te od njih izvedeni etnici i ktetici manje poznati.

Pitanja u upitniku bila su koncipirana tako da su u zadanim rečenicama bili izostavljeni traženi oblici: ojkonom u genitivu, ojkonom u lokativu, muški etnik i ženski etnik u nominativu te ktetik u nekome od padeža, a od ispitanika se tražilo da napišu tražene oblike. Naveden je primjer zadatka prema kojemu su ispitanici trebali upisati odgovore za 19 ojkonima i od njih izvedenih ktetika i etnika:

(1) *Upišite odgovarajući oblik imena sela/grada (1, 2), muški i ženski etnik (3, 4) i ktetik (5).*

Primjer: Split

Ja sam iz _____ (1) i živim u _____. Moj tata je pravi _____ (3), a mama _____ (4). Žilama mi teče _____ (5) krv.

Odgovori: 1. Splita, 2. Splitu, 3. Splićanin, 4. Splićanka, 5. splitska.

U upitniku su zastupljeni ojkonomi svih sklonidbi. Ojkonomi odabrani za primjere a-sklonidbe muškoga roda jesu: **Bast, Donji Vinjani**¹⁰ (*pluralia tantum*), **Ercegovci** (*pluralia tantum*) i **Katuni** (*pluralia tantum*). Zbog jedinstvenosti nominalnoga dočetka (-Ø za jedninu, a -i za množinu) očekivalo se da bi ispitanici trebali biti prilično uspješni u prepoznavanju sklonidbe tih ojkonima. Kod tvorbe etnika i ktetika pretpostavka je bila da će biti više ponuđenih rješenja (različnica) kod dvočlanoga ojkonima nego kod jednočlanih ojkonima.

Ojkonomi odabrani za primjere a-sklonidbe srednjega roda jesu: **Blato na Cetini**¹¹, **Gata** (*pluralia tantum*), **Gornja Brela**¹² (*pluralia tantum*), **Kaštela** (*pluralia tantum*), **Kreševo, Ložišća** (*pluralia tantum*), **Slime**. Za razliku od ojkonima muškoga roda, u tim primjerima očekivalo se više poteškoća prilikom prepoznavanja sklonidbe, prvenstveno *pluralia tantum* ojkonomima, koji dijele nominalni nastavak s ojkonomima e-sklonidbe. Odabrani primjeri ojkonima imaju različite nominalne dočetke, stoga je bilo važno obratiti pozornost na to koji će od odabranih primjera ispitanici prepoznati kao dočetak srednjega roda imenske a-sklonidbe. Od navedenih je najreferentniji ojkonom Kaštela. I ovdje ima višečlanih ojkonima za koje se očekivalo više različitih primjera prilikom tvorbe etnika i ktetika.

---

¹⁰ Prvi član imena sklanja se prema pridjevskoj sklonidbi muškoga roda množine, a drugi prema imenskoj a-sklonidbi (usp. Težak i Babić 2005: 102, 118–119; vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. Donji Vinjani).

¹¹ Prvi član imena sklanja se prema a-sklonidbi, dok je drugi dio determiniran prijedlogom te se tako javlja uvijek u lokativu (e-sklonidbe).

¹² Prvi član imena sklanja se prema pridjevskoj sklonidbi srednjega roda množine, a drugi prema imenskoj a-sklonidbi (usp. Težak i Babić 2005: 102, 118–119; vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. Gornja Brela).

Ojkonimi odabrani za primjere e-sklonidbe jesu: **Duge Njive**¹³ (*pluralia tantum*) i **Milna**. U pitanju prepoznatljivosti sklonidbenoga tipa nije se očekivala velika razlika između *pluralia tantum* i ostalih ojkonima ženskoga roda. S jedne je strane manje referentan ojkonim s prepoznatljivim apelativom, a s druge imamo referentniji ojkonim s manje prepoznatljivim apelativom. Ovdje se obratila pozornost na to koji čimbenik više pridonosi prepoznatljivosti sklonidbenoga tipa – jasna motiviranost ili referentnost. U tvorbi etnika i ktetika očekivalo se više različitih primjera kod dvočlanoga ojkonima.

Ojkonim je odabran za primjer i-sklonidbe: **Tučepi** (*pluralia tantum*)¹⁴. Budući da je mali broj ojkonima koji pripadaju tomu tipu sklonidbe, pretpostavka je bila da će velik udio ispitanika taj ojkonim sklanjati prema a-sklonidbi zbog zajedničkoga nominativnog nastavka. Taj ojkonim ima dva mjesna lika, stoga je pozornost bila usmjerena na to koliko će ta pojavnost utjecati na broj različenica, tim više što se radi o referentnome ojkonimu. Kod tvorbe etnika i ktetika nisu se očekivala veća odstupanja od norme jer nema nekih specifičnosti ojkonima koje bi sugerirale takvo što.

Ojkonimi odabrani za primjere poseboga tipa sklonidbe s dočekom na *-ane* jesu: **Dragljane** (*pluralia tantum*) i **Gornje Igrane**¹⁵ (*pluralia tantum*). Prilikom sklonidbe tih ojkonima očekivao se velik udio onih koji će ih sklanjati prema pravilima e-sklonidbe zbog nominalnoga nastavka. Ako se uzme u obzir činjenica da su ojkonimi na *-ane* zapravo etnonimskoga postanja, očekivao se i veći broj različenica prilikom tvorbe etnika i ktetika.

Ojkonimi odabrani za primjere pridjevskoga tipa sklonidbe: **Imotski** (jednina, muški rod), **Makarska** (jednina, ženski rod), **Nisko** (jednina, srednji rod). Radi se o dva referentna ojkonima i jednom manje referentnom, no s jasno prepoznatljivim apelativom, stoga se očekivala bolja usklađenost s normom prilikom sklonidbe. S druge strane, pretpostavka je bila da bi tvorba etnika i ktetika mogla biti izrazito raznolika i nesustavna zbog pridjevskih dočetakata kod ojkonima. Naime, tvorba iz ojkonima Imotski i Makarska izvodi se iz korijena ojkonima, dok se tvorba iz ojkonima Nisko izvodi iz oblikotvorne osnove ojkonima.

---

¹³ Prvi član imena sklanja se prema pridjevskoj sklonidbi ženskoga roda množine, a drugi prema imenskoj e-sklonidbi (usp. Težak i Babić 2005: 108–112, 118–119; vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. Duge Njive).

¹⁴ U standardnome liku ovaj ojkonim je *pluralia tantum*, no u mjesnome se liku javlja dvojako: i kao *singularia tantum*, i kao *pluralia tantum* (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. Tučepi).

¹⁵ Prvi član imena sklanja se prema pridjevskoj sklonidbi ženskoga roda množine (usp. Težak i Babić 2005: 118–119).

3. 3. Ispitanici

Upitniku je pristupio 71 ispitanik – 52 iz Splitsko-dalmatinske županije¹⁶ te 19 iz drugih hrvatskih županija¹⁷. Osim iz Splitsko-dalmatinske županije, sudjelovali su ispitanici iz osam hrvatskih županija: Bjelovarsko-bilogorske (jedan ispitanik), Dubrovačko-neretvanske (tri ispitanika), Osječko-baranjske (jedan ispitanik), Primorsko-goranske (jedan ispitanik), Šibensko-kninske (četiri ispitanika), Zadarske (šest ispitanika), Zagrebačke županije (dva ispitanika) i Grada Zagreba (jedan ispitanik). Ipak, nisu svi ispitanici odgovorili na sva pitanja. Prema tome, može se zaključiti da su ojkonimi u zadacima sa znatno manjim brojem pristupnika teže prepoznatljivih sklonidbenih paradigmi te je i tvorba etnika i ktetika manje poznata.

---

¹⁶ Pripadnici prve skupine ispitanika u nastavku rada.

¹⁷ Pripadnici druge skupine ispitanika u nastavku rada.

4. REZULTATI I RASPRAVA

4. 1. Ojkonimi u normi i uporabi

4.1.1. Ojkonimi a-sklonidbe muškoga roda

Kao primjer a-sklonidbe muškoga roda odabran je ojkonim *Bast* (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. *Bast*). Sukladno pravilima a-sklonidbe oblik u genitivu treba biti *Basta*, a oblik u lokativu *Bastu* (usp. Težak i Babić 2005: 99–101). Oblik *Basta* i *Bastu* ponudilo je 67 ispitanika od ukupnoga broja (94,37%). Njih 49 od 52 (94,23 %) iz prve skupine ponudilo je točan odgovor, dok su iz druge skupine svi ispitanici točno odredili genitivni oblik ojkonima *Bast*, ali su pogrešno odredili oblik u lokativu. Gotovo svi ispitanici prepoznali su traženi rod i traženi broj ojkonima, zbog čega su ga sklanjali u skladu s propisanom pravilima a-sklonidbe. Prilično visok udio odgovora koji su usklađeni s traženim oblikom (kod obje skupine ispitanika) sugerira da se nominativni nastavak muškoga roda u ojkonima vrlo dobro prepoznaje i sklanja. U prvoj je skupini 49 ispitanika točno odredilo oblik ojkonima u lokativu 94,23 %, a u drugoj skupini njih 18 (94,74 %). Tri ispitanika iz prve skupine ponudilo je različnice: *Bast*, *Bastu* (1); *Bašća*, *Bašću* (1), *Basta*, *Basti* (1). U drugoj skupini ponuđen je odgovor *Basta*, *Basti* (1). Oblik *Bašća*, *Bašću* sugerira da je ispitanik prepoznao i rod i broj ojkonima, no prilikom sklonidbe koristio se nastavcima *-ja*, *-ju* (koji nisu u skladu s normom), umjesto *-a*, *-u*, pa je stoga jotiran glas *t* na početku ojkonima. Ostale različnice nije moguće povezati ni s jednim sklonidbenim tipom.

Odabrana su i tri pluralia tantum ojkonima a-sklonidbe – *Donji Vinjani*, *Ercegovci* i *Katuni* (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. *Donji Vinjani*, *Ercegovci*, *Katuni*). Od ispitanika se tražilo da upišu oblike zadanih ojkonima u genitivu i lokativu. Sukladno normi traženi su oblici: *Donjih Vinjana*, *Donjim Vinjanima*; *Ercegovaca*, *Ercegovcima*; *Katuna*, *Katunima* (usp. Težak i Babić 2005: 102, 118–119).

Oblik *Donjih Vinjana*, *Donjim Vinjanima* ponudila su 54 od svih ispitanika (76,06 %). Tako ih je 38 iz prve skupine ponudilo točan odgovor (73,08 %) te 16 iz druge skupine (84,21 %) (slika 1). Svi ispitanici prepoznali su traženi rod i traženi broj ojkonima, zbog čega su ga sklanjali prema a-sklonidbi. Sedamnaest ispitanika (14 iz prve i 3 iz druge skupine) ponudilo je još nekoliko različenica: *Vinjana*, *Vinjanima* (2); *Vinjana Donji*, *Vinjanima Donjin* (1);

Vinjana Donjih, Vinjanima Donjima (11); *Donjih Vinjana, Donjih Vinjana* (1); *Vinjana, Vinjanima Donjim* (1); *Donji Vinjani, Donji Vinjanima* (1). Iako navedene različnice ne odgovaraju standardiziranom obliku sklonidbe ojkonima, prema načinu sklonidbe može se zaključiti da su svi ti ispitanici prepoznali ispravan rod i broj ojkonima. Naime, sklanjali su ga ispravno po uzoru na mjesni lik¹⁸, odnosno prema govoru lokalnoga stanovništva. Svi ispitanici koji su sklanjali prema mjesnome liku naveli su da su posjetili spomenuti ojkonim ili da žive u bližoj okolini.

Oblik *Ercegovaca, Ercegovcima* ponudilo je 65 ispitanika od ukupno 71 (91,55 %). Njih 47 iz prve skupine ispitanika ponudilo je točan odgovor (90,38 %), a 18 iz druge skupine (94,74 %) (slika 1). Svi ispitanici prepoznali su traženi rod i traženi broj ojkonima, zbog čega su ga sklanjali u skladu s propisanom normom a-sklonidbe. Šest ispitanika (5 iz prve i 1 iz druge skupine) ponudilo je još nekoliko različenica: *Ercegovaca, Ercegovcu* (1); *Ercegovca, Ercegu* (1); *Ercegovca, Ercegovcima* (2); *Ercegovine, Ercegovini* (1); *Erceговиća, Erceговиćima* (1). Oblik *Ercegovine, Ercegovini* sklanjao je prema pravilima e-sklonidbe u jednini, što sugerira da je ispitanik pogrešno protumačio i rod i broj ojkonima, a s obzirom na sklanjani oblik, može se zaključiti da je sklanjao pogrešno ime na ispravan način – *(H)ercegovina, (H)ercegovine, (H)ercegovini*. Ostale različnice sugeriraju da ispitanici nisu ispravno prepoznali da je riječ o pluralia tantum ojkonimu.

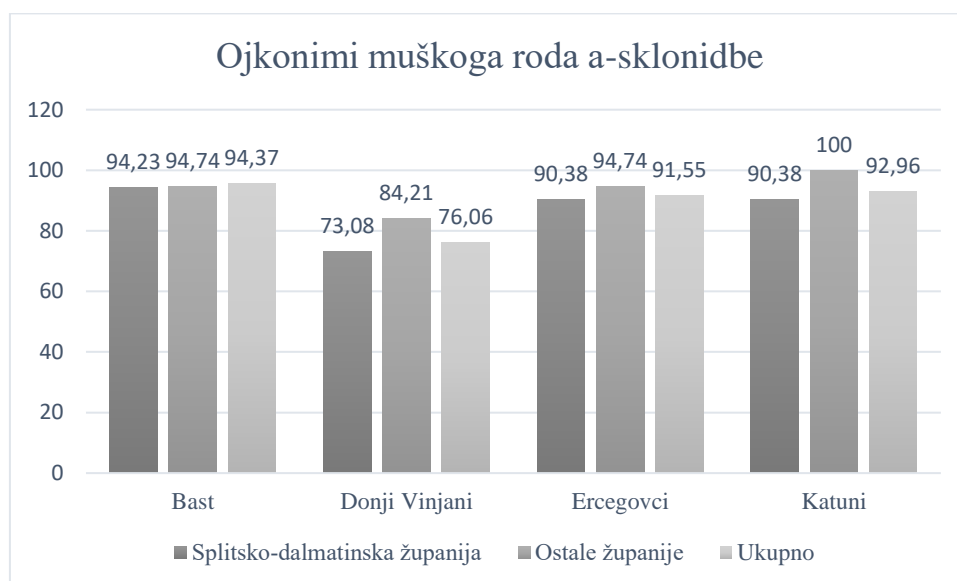
Oblik *Katuna, Katunima* ponudilo je 66 ispitanika od 71 ukupno (92,96 %). Njih 47 iz prve skupine ispitanika ponudilo je točan odgovor (90,38 %) te 19, odnosno svi ispitanici iz druge skupine (100 %) (slika 1). Može se pretpostaviti da su ti ispitanici prepoznali ispravan rod i broj ojkonima, zbog čega su ga sklanjali prema očekivanome obrascu. Četiri ispitanika iz prve skupine ponudila su još nekoliko različenica: *Katuna, Katunu* (1); *Katuni, Katunima* (1); *Katuna, Katunama* (1), *Katuna, Katuna* (1) te je jedan ispitanik odgovorio *ne znam*. Prva različnica sugerira točno prepoznat rod, no sklonidba je vršena prema pravilu za singularia tantum, a ne pluralia tantum ojkonim. Druga različnica odgovarala bi pravilima i-sklonidbe u množini, zbog čega se može naslutiti da je ispitanik dobro prepoznao broj, ali ne i rod ojkonima. Treća različnica odgovarala bi pravilima e-sklonidbe u množini, gdje se opet može zaključiti da je ispitanik prepoznao ispravan broj, ali ne i rod ojkonima.

Slično kao i kod prvoga primjera ojkonima a-sklonidbe, kod pluralia tantum ojkonima a-sklonidbe prilično je velik postotak sklanjanja u skladu s normom te mali broj različenica.

---

¹⁸ Vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. Donji Vinjani.

Ipak, može se uočiti da je u pluralia tantum primjerima nešto veći postotak standardne sklonidbe kod ispitanika iz drugih županija, nego što je kod ispitanika iz Splitsko-dalmatinske županije.

Slika 1. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonimi muškoga roda a-sklonidbe).

4.1.2 Ojkonimi a-sklonidbe srednjega roda

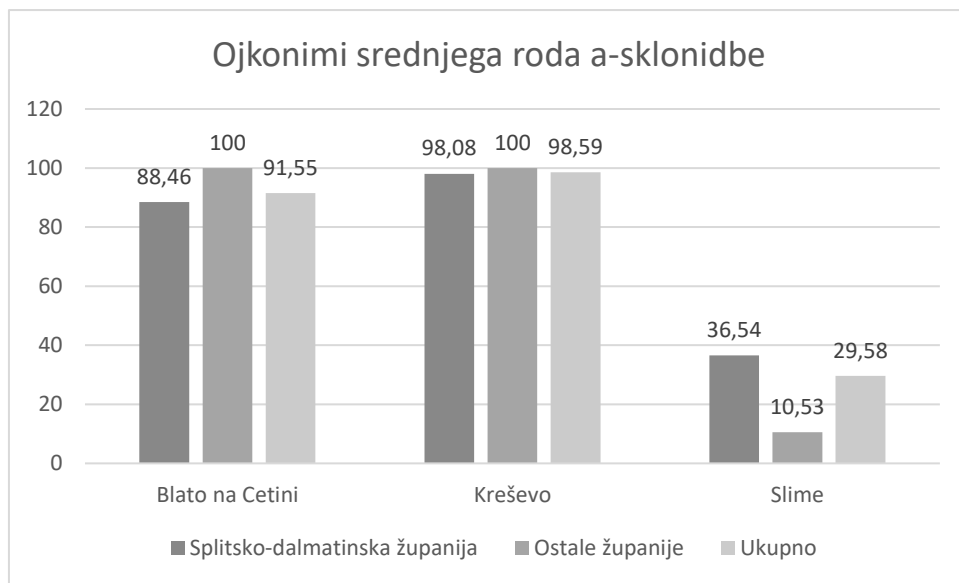
Kao ojkonimi ove skupine odabrani su *Blato na Cetini*, *Kreševo* i *Slime* (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. *Blato na Cetini*, *Kreševo*, *Slime*). Prema zadanim pravilima očekivani su oblici za genitiv i lokativ: *Blata na Cetini*, *Blatu na Cetini*; *Kreševa*, *Kreševu*; *Slimena*, *Slimenu* (usp. Težak i Babić 2005: 105–107). Oblik *Blata na Cetini*, *Blatu na Cetini* odabralo je 65 ispitanika od ukupnoga broja (91,55 %). Njih 46 od 52 iz prve skupine ispitanika ponudilo je točan odgovor (88,46 %). Svi spitanici iz druge skupine ponudili su točan odgovor (100 %) (slika 2). Taj oblik u skladu je s normom pa se može zaključiti da su ti ispitanici uspješno prepoznali rod, broj i sklonidbeni tip ojkonima. Šest ispitanika iz prve skupine ponudilo je još nekoliko različenica: *Blata*, *Blatu* (3); *Cetine*, *Cetini* (1); *Blata*, *Blatu na Cetini* (1), *Blata na Cetini*, *Blata* (1). Oblik *Blata*, *Blatu* u skladu je s normom i u ispravnome je sklonidbenom tipu, no nije naveden drugi član imena koji se ne mijenja. Razlog tomu može biti upravo nepromjenjivost drugoga člana, zbog čega su ti ispitanici možda pretpostavljali da ga zbog toga nije nužno navesti. Oblik *Cetine*, *Cetini* bio bi u skladu s normom kada bi bio zadan hidronim *Cetina*, no u ovome slučaju taj član zadržava isti oblik dok se prvi član sklanja. Iz oblika *Blata*,

Blatu na Cetini može se zaključiti da je ispitanik prepoznao rod, broj i sklonidbeni tip, no u genitivu zanemaruje nepromjenjivi član imena. Moguće je da i ovdje ispitanik ne pridaje pozornost tomu članu zbog nepromjenjivosti, no to se ne može sa sigurnošću utvrditi.

Oblik *Kreševa, Kreševu*, koji je u skladu s normom, ponudilo je 70 od svih ispitanika (98,59 %). Njih 51 iz prve skupine točno je odgovorilo (98,08%), a svi ispitanici iz druge skupine odgovorili su točno (slika 2). Jedan ispitanik iz prve skupine ponudio je jednu različnicu – *Kreševa, Kreševima* (1), prema kojoj se može zaključiti da je ispitanik prepoznao rod, ali ne i broj u kojemu je ojkonom jer ovaj oblik odgovara pravilima a-sklonidbe za pluralia tantum ojkonime.

Normirani oblik *Slimena, Slimenu* odabrao je tek 21 od svih ispitanika (29,58 %). Njih 19 od 52 iz prve skupine ispitanika ponudilo je točan odgovor (36,54 %), a 2 od 19 iz druge skupine (10,53 %) (slika 2). Broj različenica nešto je veći nego u prethodnim primjerima: *Slima, Slimama* (16); *Slima, Slimenu* (1); *Slime, Slimama* (5); *Slime, Slimi* (18); *Slima, Slimi* (1); *Slima, Slimu* (4); *Slimena, Slimnima* (1). Četiri ispitanika odgovorila su *ne znam*. Različnica *Slima, Slimama* sugerira da su ti ispitanici sklanjali ojkonom prema pravilima e-sklonidbe u množini. Najvjerojatniji uzrok tomu je nominativni nastavak *-e* koji se javlja i kod imenica ženskoga roda množine e-sklonidbe. Različnica *Slima, Slimenu* sugerira da je ispitanik prepoznao rod i broj ojkonima, no način sklanjanja nije u skladu ni s jednim tipom sklonidbe – rezultat je kombinacije dvaju tipova: a-sklonidbe srednjega roda jednine neproširene osnove i a-sklonidbe srednjega roda jednine proširene osnove. Različnica *Slime, Slimama* može se protumačiti kao kombinacija singularne i pluralne e-sklonidbe. Iz toga se može zaključiti da ti ispitanici nisu uspjeli pravilno prepoznati rod, a ni broj ovoga ojkonima. Različnicu *Slime, Slimi* ponudio je prilično velik postotak ispitanika, a ona bi odgovarala pravilima e-sklonidbe ojkonima. Budući da je gotovo trećina ispitanika koji su pristupili ovome pitanju za genitiv odabralo oblik *Slime*, sklanjajući pri tome prema pravilima e-sklonidbe, moglo bi se pretpostaviti da su ti ispitanici nominalni oblik ojkonima prepoznali kao genitivni (drugoga roda) i u skladu s time ga nastavili sklanjati. Različnice *Slima, Slimi* i *Slimena, Slimnima* nisu u skladu ni s jednim sklonidbenim obrascem, pa se može pretpostaviti da tim ispitanicima nije bilo moguće jasno odrediti rod ojkonima. Različnica *Slima, Slimu* u skladu je s pravilima a-sklonidbe srednjega roda u jednini, no isključivo za imenice neproširene osnove, što ovdje ne bi trebao biti slučaj. Takva nesustavnost sklonidbe i brojnost različenica sugerira da ojkonomi srednjega roda s dočetakom na *-e* nisu jasno prepoznatljivi u svome rodu i broju. Uzrok nejasnoći može stvarati i ikavski refleks *jata* koji se javlja u apelativu koji je motivirao nastanak

toga ojkonima: *slême* → *slime* → *Slime*. Kao jedan od uzroka ne treba izostaviti ni nisku referentnost ojkonima, te bi ga se moglo usporediti s oronimom nastalim prema istome apelativu: *sljeme* → *Sljeme*. Za očekivati je jasnije percipiranje ispravnoga sklonidbenog tipa kod oronima Sljeme s obzirom na to da se znatno češće javlja kao predmet javnoga informativnog programa, a zbog ijekavskoga refleksa jata lakše je prepoznati i apelativ prema kojemu je oblikovan.

Slika 2. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonimi srednjega roda a-sklonidbe).

4.1.3. *Pluralia tantum* ojkonimi srednjega roda a-sklonidbe

Za pluralia tantum ojkonime srednjega roda a-sklonidbe odabrani su primjeri: *Gata*, *Gornja Brela*, *Kaštela* i *Ložišća* (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. *Gata*, *Gornja Brela*, *Kaštela*, *Ložišća*). Sukladno pravilima a-sklonidbe za imenice srednjega roda u množini, genitivni nastavak bio bi *-a* (*ā*), a u lokativu bi bio nastavak *-ima*. Tako bi standardnojezični oblici glasili: *Gata*, *Gatima*; *Gornjih Brela*, *Gornjim Brelima*; *Kaštela*, *Kaštelima*; *Ložišća*, *Ložišćima* (usp. Težak i Babić 2005: 105–106, 118–119).

Od svih ispitanika 28 ih je ponudilo oblik *Gata*, *Gatima* (39,44 %). Njih 24 iz prve skupine ispitanika ponudilo je točan odgovora (46,15 %), a 4 iz druge skupine (21,05 %) (slika 3). Ostali ispitanici ponudili su sljedeće različnice: *Gata*, *Gatama* (14); *Gata*, *Gatu* (7); *Gata*, *Gati* (4); *Gate*, *Gati* (16). Različnica *Gata*, *Gatama* u skladu je s pravilima e-sklonidbe za imenice u množini, pa se može zaključiti da su ti ispitanici pogrešno odredili rod, a ispravno broj ovoga ojkonima. Oblik *Gata*, *Gatu* u skladu je s pravilima a-sklonidbe za singularia tantum

imenice, stoga se može zaključiti da su ovi ispitanici prepoznali pravilan tip sklonidbe, ali nisu prepoznali da se radi o pluralia tantum ojkonomu. Različnica *Gata, Gati* ne može se svesti ni pod koji sklonidbeni tip te sugerira da za te ispitanike nije bio dovoljno jasan rod i broj ojkonima. Različnica *Gate, Gati* u skladu je s pravilima e-sklonidbe u jednini te je očekivano najučestalija. Naime, na odabir toga sklonidbenog tipa utjecali su dočetak *-e* u nominativu, slaba referentnost i nejasan apelativ koji je motivirao oblik toga ojkonima. To potvrđuje i činjenica da je više ispitanika iz drugih županija odabralo taj tip sklonidbe nego što ih je odabralo propisani oblik. Također, od onih ispitanika iz Splitsko-dalmatinske županije koji su sklanjali prema e-sklonidbi u jednini nitko nije naveo da je ikada posjetio to mjesto.

Oblik *Gornjih Brela, Gornjim Brelima* ponudila su 53 ispitanika od ukupnoga broja ispitanika (74,65 %). Njih 43 iz prve skupine ponudilo je točan odgovor (82,69 %), a 10 iz druge skupine (52,63 %) (slika 3). Još su ponuđene sljedeće različnice: *Gornji Brela, Gornjim Brelima* (1); *Gornjih Brela, Gornjim Brelama* (1); *Gornje Brele, Gornjim Brelama* (1); *Gornje Brele, Gornjoj Breli* (15). Ispitanik koji je ponudio različnicu *Gornji Brela, Gornjim Brelima* sklanjao je ovaj ojkonom prema standardiziranoj sklonidbi, no pod utjecajem lokalnoga govora nije koristio dočetano *-h* za prvi član imena u genitivu koji se sklanja prema pridjevskoj sklonidbi. Taj ispitanik označio je to mjesto kao jedno od onih koje je posjetio te mu je mjesto prebivališta u bližoj okolini, pa stoga ne čudi što se poveo za naučenim lokalnim govorom.

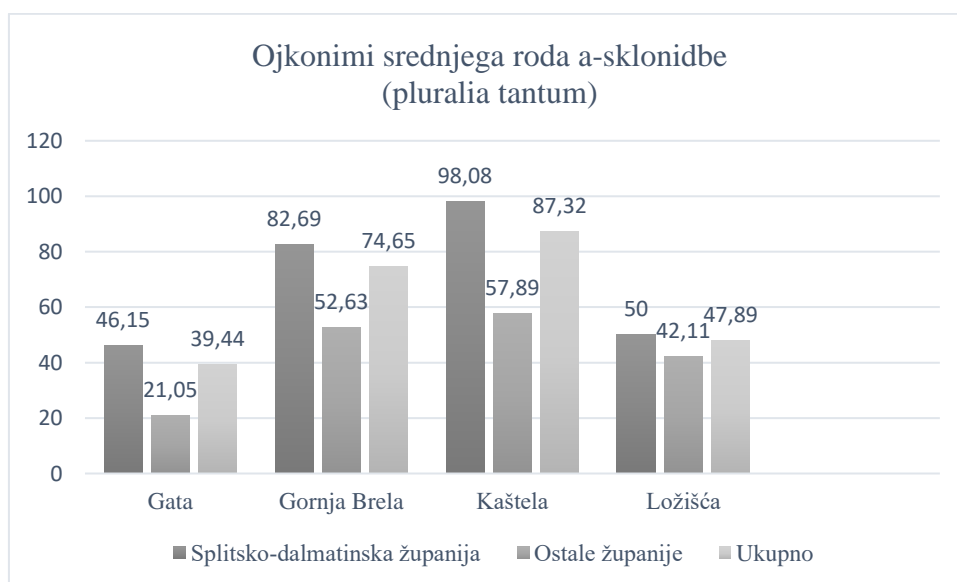
Različnica *Gornjih Brela, Gornjim Brelama* u skladu je s e-sklonidbom u množini, zbog čega se može pretpostaviti da je ispitanik koji je ponudio taj oblik prepoznao da se radi o pluralia tantum ojkonomu, no očito je pogrešno protumačio rod ojkonima. Manje je jasno kojim se pravilom vodio ispitanik koji je ponudio različnicu *Gornje Brele, Gornjim Brelama* s obzirom na to da je u genitivu upotrijebio nastavak za jedninu, a u lokativu nastavak za množinu imenica e-sklonidbe. Slično kao i u ranijem primjeru, različnica *Gornje Brele, Gornjoj Breli* očekivana je u odgovorima jer se nominativni oblik ojkonima zbog svojih nastavaka lako može povezati s učestalijom e-sklonidbom singularia tantum ojkonima. Iako je znatno veći udio ispitanika, u odnosu na ojkonom *Gata*, sklanjao ojkonom *Gornja Brela* prema zadanoj normi (što se može povezati s većom referentnošću), gotovo jednak broj ispitanika iz drugih županija (7 ispitanika – 36,84 %) sklanjao ga je kao ojkonom ženskoga roda, a nešto je veći broj i ispitanika iz Splitsko-dalmatinske županije koji su ga sklanjali tako (8 ispitanika – 15,39 %).

U zadatku s ojkonomom Kaštela 62 od 71 ispitanika (87,32 %) ponudilo je oblik *Kaštela, Kaštelima* koji je u skladu s normom. Njih 51 iz prve skupine ispitanika ponudilo je točan oblik (98,08 %), a 11 iz druge skupine (57,89 %) (slika 3). Ponuđene su još tri različnice: *Kaštela, Kaštelama* (7); *Kašte, Kaštelama* (1); *Kašte, Kašteli* (1). Različnica *Kaštela, Kaštelama* odgovara pravilima e-sklonidbe u množini, pa se može zaključiti da su ti ispitanici prepoznali da se radi o pluralia tantum ojkonomu, ali nisu mogli prepoznati ispravan rod ojkonima. Različnica *Kašte, Kaštelama* nije u skladu ni s jednim postojećim sklonidbenim tipom, a ova uporaba može se razumjeti samo kao kombinacija singularne i pluralne e-sklonidbe. Različnica *Kašte, Kašteli* donekle je očekivana kod ispitanika koji nisu imali priliku čuti pravilnu sklonidbu toga ojkonima. Naime, može se pretpostaviti da je lik u nominativu naveo na prepoznavanje ojkonima kao ženskoga roda. Tomu u prilog ide činjenica da ispitanik nije iz Splitsko-dalmatinske županije te da nije posjetio taj grad. Prilično velik postotak sklanjanja u skladu s normom te manji broj različenica može se povezati sa znatno većom referentnošću toga ojkonima u odnosu na prethodna dva. Valja još istaknuti da nijedan ispitanik nije oblikovao svoj odgovor prema mjesnomu liku ojkonima, unatoč činjenici da je najviše ispitanika iz Splitsko-dalmatinske županije bilo upravo iz Kaštela.

U zadnjemu primjeru iz te skupine 34 od 71 ispitanika (47,89%) ponudila su oblik usklađen s normom – *Ložišća, Ložišćima*. Njih 26 od 52 iz prve skupine ispitanika točno je odgovorilo (50 %) te 8 od 19 ispitanika iz druge skupine (42,11 %) (slika 3). Ponuđene su različnice: *Ložišće, Ložišći* (1); *Ložišća, Ložišću* (30); *Ložišća, Ložišći* (1); *Ložišća, Ložišćama* (2); *Ložišća, Ložišću* (1); *Ložišća, Ložištima* (1); *Ložisca, Ložišću* (1). Različnica *Ložišće, Ložišćima* odgovara pravilima e-sklonidbe u jednini. U prethodnim primjerima sklonidba prema e-sklonidbi jednine bila je najočekivanija kod onih ispitanika koji nisu upoznati s prirodom ojkonima, no to ovdje nije slučaj. Najviše se ispitanika odlučilo za oblik *Ložišća, Ložišću* koji je u skladu s pravilima a-sklonidbe u jednini. Drugim riječima, većina ispitanika prepoznala je ispravan rod ojkonima, a velik dio njih sklanjao ga je kao singularia tantum, a ne pluralia tantum ojkonom. Oblik *Ložišća, Ložišći* ne odgovara ni jednomu sklonidbenom tipu. Različnica *Ložišća, Ložišćama* u skladu je s e-sklonidbom množine, pa se može zaključiti da su ti ispitanici pogrešno odredili rod, ali su ispravno prepoznali ojkonom kao pluralia tantum. Ispitanici koji su predložili oblike *Ložisca, Ložišću; Ložišća, Ložišću; Ložišća, Ložištima* mijenjali su korijen samoga ojkonima, pa ih nije moguće svesti ni pod jedan sklonidbeni tip. Malen udio ispitanika koji su sklanjali u skladu s normom te velik broj ponuđenih različenica

sugerira da množinski dočetak srednjega roda na *-šća* kod ojkonima nije osobito prepoznatljiv. Mala referentnost zasigurno je doprinijela takvu rezultatu.

Ojkonimi srednjega roda a-sklonidbe u ovome upitniku sklanjani su prema normativnim pravilima, slično kao i ojkonimi muškoga roda. Iznimku u tome čini primjer koji se sklanja prema sklonidbi imenica srednjega roda proširene osnove jer ga velik broj ispitanika ne prepoznaje kao takva. Uzrok manje usklađenosti s normom može biti u nominativnome dočetu *-e* koji se javlja i kod pluralia tantum ojkonima e-sklonidbe, što očito pogrešno navodi ispitanike na to da se radi o ojkonimu ženskoga roda. Kod pluralia tantum ojkonima srednjega roda sličan je slučaj. Naime, nominativni dočetak *-a* nerijetko navede ispitanike da sklanjaju ojkonim prema e-sklonidbi jednine. To više dolazi do izražaja kod manje referentnih ojkonima kojima je teže prepoznati motivacijske apelative.

Slika 3. Udio točnih odgovora prema skupinama (pluralia tantum ojkonimi srednjega roda a-sklonidbe).

4.1.4. Ojkonimi e-sklonidbe (ženski rod)

Kao ojkonim e-sklonidbe odabrana je *Milna* (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. *Milna*). U skladu s normom oblik u genitivu glasio bi *Milne*, a u lokativu *Milni* (usp. Težak i Babić 2005: 108–110). Takav oblik ponudio je 51 od svih ispitanika (72,83 %). Njih 36 iz prve skupine ispitanika točno je odgovorilo (69,23%), a 15 ispitanika iz druge skupine (78,95 %) (slika 4). Ponuđeni su i oblici: *Milne, Milnoj* (4); *Milna, Milnima* (4); *Milna, Milnu* (5); *Milna, Milnama* (2); *Milne, Milnima* (1); *Milna, Milnskoj* (1); *Milna, Milnoj* (2); *Milna, Milni* (1). Oblik *Milne, Milnoj* sugerira pridjevsku sklonidbu ženskoga roda umjesto imenske a-

sklonidbe. Uzrok tomu vjerojatno je u manje jasnome apelativu, zbog čega su se ispitanici povelili za nominativnim dočetkom *-na*, uobičajenim kod opisnih pridjeva ženskoga roda (usp. Težak i Babić 2005: 118). Oblik *Milna, Milnima* odgovara pravilima a-sklonidbe u množini, što sugerira zamjenu za pluralia tantum ojkonom srednjega roda. Oblik *Milna, Milnu* odgovara pravilima a-sklonidbe u jednini. Oblik *Milna, Milnama* odgovara e-sklonidbi, ali kao pluralia tantum. Ostale različnice ne odgovaraju ni jednomu sklonidbenom obrascu.

Za pluralia tantum ojkonom e-sklonidbe odabran je primjer Duge Njive (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. Duge Njive). Prema standardnoj sklonidbi oblik u genitivu glasio bi *Dugih Njiva*, a oblik u lokativu *Dugim Njivama* (usp. Težak i Babić 2005: 110–112, 119), što je i ponudilo 58 od svih ispitanika (81,69%). Njih 42 iz prve skupine ispitanika točno su odgovorila (80,77%), a 16 ispitanika iz druge skupine (84,21%) (slika 4). Bile su ponuđene i različnice: *Dugi Njiva, Dugim Njivama* (1); *Duge Njive, Dugoj Njivi* (10); *Duge Njive, Donjom Njivama* (1); *Dugih Njive, Dugim Njivama* (1). Različnica *Dugi Njiva, Dugim Njivama* nije u skladu s normom, ali sugerira pravilan sklonidbeni obrazac prema mjesnomu liku. Taj oblik ponudio je ispitanik iz Splitsko-dalmatinske županije, koji je posjetio Duge Njive. Oblik *Duge Njive, Dugoj Njivi* sklanjan je kao singularia tantum ojkonom e-sklonidbe. Preostali ponuđeni oblici nisu u skladu ni s jednim sklonidbenim tipom.

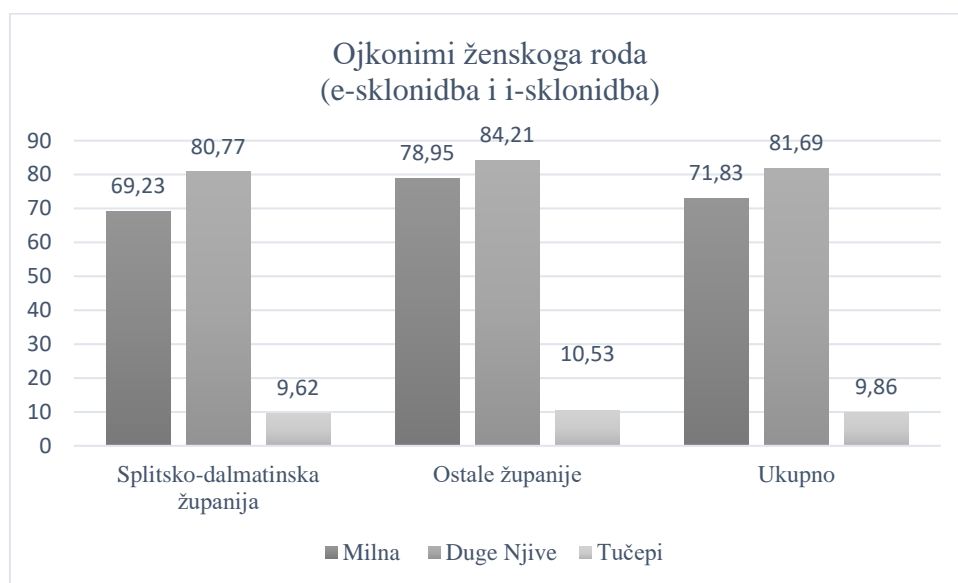
U ovome su upitniku ispitanici pluralia tantum ojkonom e-sklonidbe nešto bolje sklanjali prema normi u odnosu na ojkonom e-sklonidbe, no razlika između njih nije velika. S obzirom na to da je *Milna* referentnija od *Dugih Njiva*, dok je kod *Dugih Njiva* lakše odrediti apelativ, može se zaključiti da jasnoća apelativa u ovome slučaju ipak nešto više utječe na pravilno određivanje sklonidbenoga tipa.

4.1.5. Ojkonomi i-sklonidbe (ženski rod)

Za ovaj tip sklonidbe odabran je ojkonom *Tučepi* koji se sklanja isključivo kao pluralia tantum, dok se u mjesnome govoru može sklanjati i u jednini (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. *Tučepi*). Tako je genitiv toga ojkonima *Tučepi*, a lokativ *Tučepima* (usp. Težak i Babić 2005: 114), a takve oblike ponudilo je samo 7 od 71 ispitanika (9,86%). Njih 5 iz prve skupine ispitanika ponudilo je točan oblik (9,62%) te 2 od 19 iz druge skupine (10,53%) (slika 4). Jedan ispitanik ponudio je i oblik *Tučepi, Tučepi* koji je u skladu s pravilima i-sklonidbe u jednini. S obzirom na to da je naveo da živi u tome mjestu, za pretpostaviti je kako je on sklanjao taj ojkonom prema mjesnome liku koji može biti izražen i u jednini. Ipak, najviše

ispitanika ponudilo je oblik *Tučepa, Tučepima* (61, dakle 85,92 %), što bi odgovaralo pravilima sklonidbe muških pluralia tantum ojkonima a-sklonidbe. Takav rezultat nije neobičan s obzirom na to da se nominativni nastavak *-i* javlja i kod znatno učestalijih pluralia tantum ojkonima a-sklonidbe. Dvoje ispitanika ponudilo je oblik *Tučepa, Tučepama*, što bi bilo u skladu s pravilima sklonidbe pluralia tantum imenica ženskoga roda, ali ne i-sklonidbe, nego e-sklonidbe. Tako malen udio ispitanika koji su sklanjali ojkonim u skladu s normom te mali broj različenica može se povezati s činjenicom da ojkonimi i-sklonidbe nisu toliko učestali te da ih zbog toga velik broj ispitanika prepoznaje kao ojkonime a-sklonidbe koji su mnogo učestaliji.

Slika 3. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonimi ženskoga roda e-sklonidbe i i-sklonidbe).

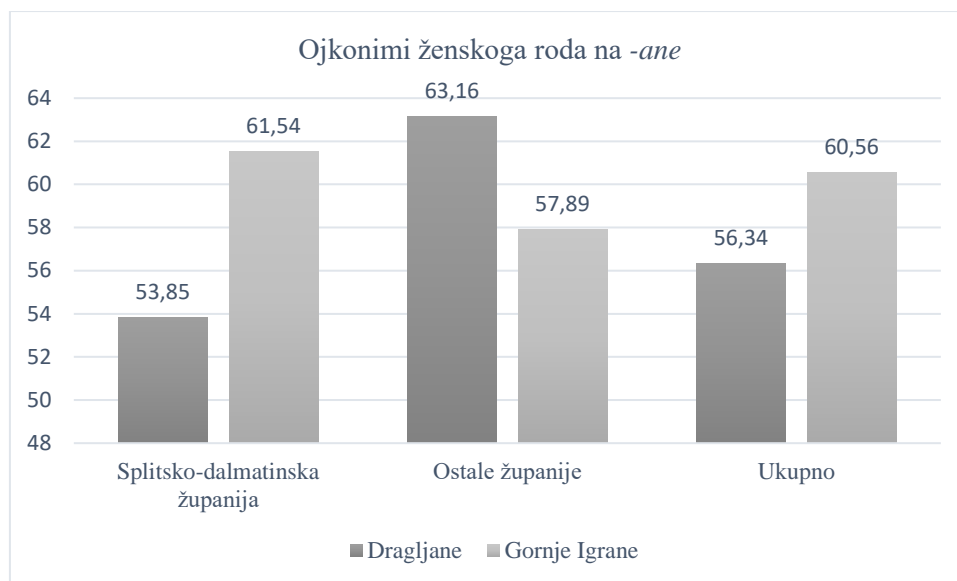
4.1.6. Pluralia tantum ojkonimi s dočetakom na *-ane*

Primjeri odabrani za tu skupinu ojkonima su *Dragljane* i *Gornje Igrane*, a prema *Hrvatskom mjesnom rječniku* svrstavaju se pod pluralia tantum ojkonime ženskoga roda (2016, s.v. *Dragljane, Gornje Igrane*). Prema sklonidbenim pravilima imenica ženskoga roda u množini očekivani oblici za genitiv bili bi *Dragljana* i *Gornjih Igrana*, dok bi oblici za lokativ bili *Dragljanama* i *Gornjim Igranama* (usp. Težak i Babić 2005: 108–112, 119). Ipak, kao što je i ranije u radu objašnjeno, ojkonimi na *-ane* sklanjaju se posebnim sklonidbenim obrascem koji u kosim padežima ima jednake nastavke kao i pluralia tantum imenica a-sklonidbe. Genitiv

tako ostaje *Dragljana* i *Gornjih Igrana*, no standardizirani oblici za lokativ su *Dragljanima* i *Gornjim Igranima*.

Standardizirani oblik *Dragljana*, *Dragljanima* ponudilo je 40 od svih ispitanika (56,34 %). Njih 28 iz prve skupine ispitanika točno je odgovorilo (53,85 %), a 12 iz druge skupine (63,16 %) (slika 5). Očekivanu različnicu *Dragljana*, *Dragljanama*, koja je u skladu s pluralia tantum ojkonomima ženskoga roda, ponudila su 22 ispitanika. Četiri ispitanika ponudila su različnicu *Dragljane*, *Dragljani*, koja bi odgovarala pravilima e-sklonidbe. Različnicu *Dragljane*, *Dragljanama*, koja se ne može povezati ni s jednim sklonidbenim obrascem, ponudila su četiri ispitanika. Jedan ispitanik ponudio je različnicu *Dragljani*, *Dragljanima*, što bi bilo u skladu s pravilima pluralia tantum i-sklonidbe. Po jedan ispitanik ponudio je različnice: *Dragljana*, *Dragljanjima*; *Dragnjana*, *Dragnjanim*; *Dragljanja*, *Dragljanjama*; koje se rezultat mijenjanja same osnove ojkonomima.

Slično kao i u prethodnome primjeru, standardizirani oblik *Gornjih Igrana*, *Gornjim Igranima* ponudila su 43 od svih ispitanika (60,56%). Njih 32 od 52 iz prve skupine ispitanika ponudila su točan odgovor (61,54 %) te 11 od 19 iz druge skupine (57,89 %) (slika 5). Očekivanu različnicu *Gornjih Igrana*, *Gornjim Igranama*, koja je u skladu s pravilima e-sklonidbe u množini, ponudila su 22 ispitanika. Troje ispitanika ponudilo je različnicu *Gornje Igrane*, *Gornjoj Igrani*, koja je u skladu s pravilima e-sklonidbe u jednini. Jedan ispitanik ponudio je različnicu *Gornjih Igrana*, *Gornjih Igrana*, što se ne može objasniti ni jednim sklonidbenim obrascem. Jedan je ispitanik ponudio različnicu *Igrana Gornjih*, *Igranima*, što sugerira poznavanje pravilnoga sklonidbenog obrasca, no iz nekoga razloga izostavio je prvi član imena u lokativu. Slično kao i u primjeru s *Gornjim Brelima*, ovdje se može pretpostaviti da se ispitaniku nije činilo važnim sklanjati i pridjevski član imena ili se poveo za referentnijim ojkonomom prema kojemu i nosi ime općina u kojoj se nalazi mjesto Gornje Igrane – Igrane. Oblik *Igrana*, *Igranu*, koji je ponudio jedan ispitanik, sugerira sklonidbu prema pravilima a-sklonidbe u jednini, iz čega se može zaključiti da je ispitanik pogrešno protumačio i rod i broj ojkonomima. Dodatno zbunjuje činjenica da je taj ispitanik naveo da živi u neposrednoj blizini toga mjesta, što bi trebalo olakšati prepoznavanje roda i broja ojkonomima.

Slika 4. Udio točnih odgovora prema skupinama (pluralia tantum ojkonimi ženskoga roda: sklonidbeni tip s dočetakom na -ane).

4.1.7. Ojkonimi pridjevskih sklonidbi (muški, ženski i srednji rod)

Odabrani primjeri za pridjevske sklonidbe izraženi su kao singularia tantum ojkonimi: *Imotski* (za muški rod), *Makarska* (za ženski rod) i *Nisko* (za srednji rod) (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. *Imotski*, *Makarska*, *Nisko*). S obzirom na to da su svi navedeni ojkonimi nastali od pridjeva na *-ski/-ska/-sko*, sklanjaju se prema pravilima pridjevske sklonidbe. Prema tim pravilima normirani su oblici za genitiv *Imotskoga*, *Makarske*, *Niskoga*, a za lokativ oblici *Imotskom*, *Makarskoj* i *Niskom* (usp. Težak i Babić 2005: 118–119).

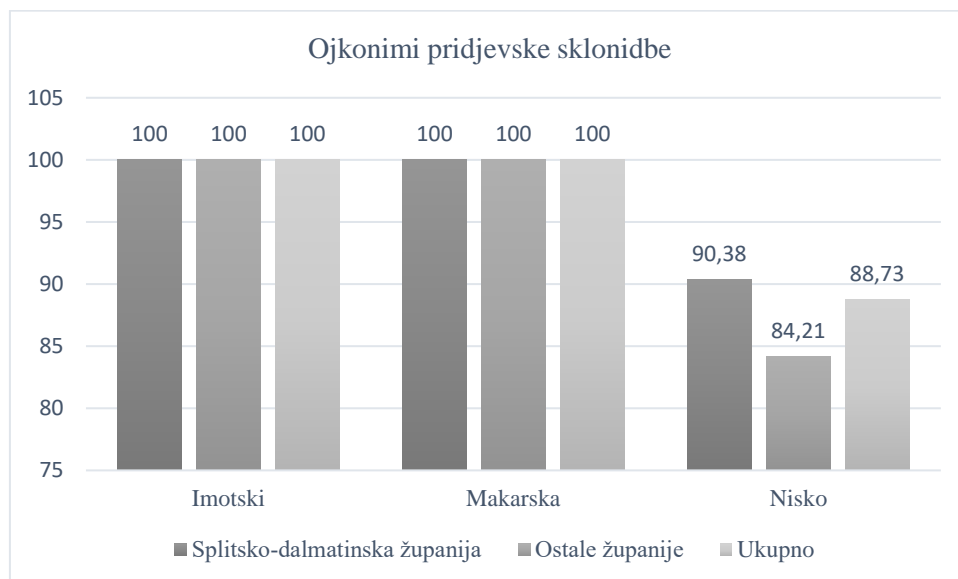
Standardni oblik *Imotskoga*, *Imotskom* ponudili su svi ispitanici (slika 6). Valja istaknuti i dvije različnice koje su ispravno sklanjane, ali pod utjecajem zavičajnoga govora: *Imotskog*, *Imockom* (1); *Imockog*, *Imockon* (2); a koje su ponudili ispitanici koji su naveli to mjesto kao ono koje su posjetili/posjećivali. Jedan se ispitanik prilikom sklonidbe koristio nastavcima koji su u skladu s normom, ali je mijenjao osnovu na način koji ne odgovara pravilima ni standardnoga ni mjesnoga oblika: *Imotckog*, *Imotckom*.

Kod zadatka s ojkonimom *Makarska*, oblik *Makarske*, *Makarskoj* ponudili su svi ispitanici (slika 6).

Oblik *Niskoga*, *Niskom*, koji je u skladu s normom, ponudila su 63 od svih ispitanika (88,73 %). Njih 47 iz prve skupine točno je odgovorilo (90,38 %) kao i 16 od 19 iz druge skupine (84,21 %) (slika 6). Pet ispitanika sklanjalo je taj ojkonim prema imeničkoj a-sklonidbi

jednine pa su tako ponudili oblik *Niska*, *Nisku*. Po jedan ispitanik ponudio je sljedeće različnice: *Niska*, *Niskama*; *Niskog*, *Niskima*. Različnica *Niska*, *Niskama* sugerira da je ispitanik sklanjao prema pravilima imeničke e-sklonidbe u množini. Različnica *Niskog*, *Niskima* sugerira da je ispitanik sklanjao taj ojkonom prema pridjevskoj sklonidbi muškoga roda, ali kombinacijom singularnih i pluralnih nastavaka, dok različnica *Niske*, *Niskoj* sugerira isti slučaj, samo sa sklonidbom imenica u ženskome rodu jednine.

Manji broj različenica u ovoj skupine ojkonima u odnosu na prethodne skupine sugerira bolju usklađenost s normom. Iako su svi ti ojkonomi u velikom postotku usklađeni s normom u praksi, ojkonomi muškoga i ženskoga roda u ovome slučaju su bolje prepoznati u pravilnome sklonidbenom obrascu nego je to slučaj s ojkonomom srednjega roda. Razlog može biti referentnost, ali i vrsta apelativa. Naime, iako nastavci *-ski*, *-ska* i *-sko* upućuju ispitanike na to da bi ove ojkome trebalo sklanjati prema pridjevskoj sklonidbi, jasno je da nisu nastali od istoga tipa pridjeva. Imotski i Makarska nastali su od posvojnih pridjeva (*Imota + ski* → Imotski; *Makar + ska* → Makarska), dok je Nisko nastalo od opisnoga pridjeva (*nizak – niska – nisko* → Nisko).

Slika 6. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonomi pridjevske sklonidbe: muški, ženski i srednji rod).

4.1.8. Sklonidba ojkonima – skupni rezultati

Prema podacima (tablica 1) u udjelu točnih odgovora svih ispitanika raspon točnih odgovora bio je od 9,86 % točnih odgovora za sklonidbene oblike ojkonima *Tučepi* do 100 % točnih odgovora za sklonidbene oblike ojkonima *Makarska* i *Imotski*. Ispitanici iz Splitsko-

dalmatinske županije bili su nešto supješnji, pa je prosjek udjela činio 74,39 % točnih odgovora, a ispitanika iz druge skupine 69,83 %, što može potvrditi da su ti ojkonomi njima bliži i poznati. Najveća razlika, odnosno raspon točnih odgovora između ispitanika iz prve i druge skupine bio je u sklonidbi imenica srednjega roda Kaštela (1. skupina 98,08 % – 2. skupina 57,89 %), Gornja Brela (1. skupina 82,69 – 2. skupina 52,63), Gata (1. skupina 46,15 – 2. skupina 21,05) te Slime (1. skupina 36,54 % - 10,53 %), a najmanja u ojkonomima *Bast* (0,51). Najmanje uspješni ispitanici i jedne i druge skupine bili su u sklonidbi ojkonomima *Tučepi – Tučepi; Tučepima*. Ispitanici iz Splitsko-dalmatinske županije bili su ipak uspješniji (9,61 %) od ispitanika iz ostalih županija (0,53 %). Međutim, u 9 primjera ispitanici iz drugih županija imali su veći udio točnih odgovora od ispitanika iz Splitsko-dalmatinske županije (*Bast, Donji Vinjani, Ercegovci, Katuni, Blato na Cetini, Kreševo, Milna, Duge Njive, Dragljane*). Svi ispitanici ponudili su točne sklonidbene oblike ojkonomima Imotski i Makarska, što ne iznenađuje jer su ti ojkonomi najveći i poznati.

Tablica 1. Udio točnih odgovora u sklonidbi ojkonomima.

Ojkonim	Splitsko-dalmatinska	Ostale županije	Raspon (razlika 1. – 2. skupina)	Ukupno
m. r., singularia tantum a -sklonidba				
Bast	94,23	94,74	0,51	94,37
m.r., pluralia tantum, a.klonidba				
Donji Vinjani	73,08	84,21	11,13	76,06
Ercegovci	90,38	94,74	4,36	91,55
Katuni	90,38	100,00	9,62	92,96
s.r., singularia tantum, a.sklonidba				
Blato na Cetini	88,46	100	11,54	91,55
Kreševo	98,08	100	1,92	98,59
s.r., singularia tantum, a-sklonidba, proširena osnova				
Slime	36,54	10,53	26,01	29,58
s.r., pluralia tantum, a.sklonidba				
Gata	46,15	21,05	25,10	39,44
Gornja Brela	82,69	52,63	30,06	74,65
Kaštela	98,08	57,89	40,19	87,32
Ložišća	50	42,10	7,90	47,89
ž.r., singularia tantum, e-sklonidba				
Milna	69,23	78,95	9,72	71,83
ž.r., pluralia tantum, e-sklonidba				
Duge Njive	80,77	84,21	3,44	81,69
ž.r., singularia tantum, i-sklonidba				
Tučepi	9,61	0,53	9,08	9,86
pluralia tantum na -ane				

Dragljane	53,85	63,16	9,31	56,34
Gornje Igrane	61,54	57,89	3,65	60,56
pridjevska sklonidba – m.r., ž.r., s.r.				
Imotski	100	100	0	100
Makarska	100	100	0	100
Nisko	90,38	84,21	6,17	88,73
	I.skupina	2. skupina	raspon (razlika 1. – 2. skupina)	ukupno
<i>min.</i>	9,61	0,53	0	9,86
<i>prosjek</i>	74,39	69,83	11,04	73,31
<i>max.</i>	100,00	100,00	40,19	100,00

4.2. Etnici i ktetici u normi i uporabi

U prvome dijelu ovoga potpoglavlja prikazat će se rezultati prema redoslijedu i skupinama kako su navedeni i ojkonimi, a skupni rezultati predstavljeni su u tablici 2 i 3.

4.2.1. Ojkonim Bast, Donji Vinjani, Ercegovci i Katuni i njihove tvorenice

Muški etnik koji je izvedenica iz ojkonima Bast glasi *Baščanin*, a ženski etnik izveden iz muškoga etnika *Baščanka*. U ovome zadatku tražena je i tvorba ktetika u akuzativu ženskoga roda, a koji bi prema standardnome obliku bio *baščansku/bašku*. Prilikom tvorbe muškoga etnika 35 ispitanika ponudilo je standardizirani oblik *Baščanin*. Tako je udio točnih odgovora svih ispitanika 49,30 %. Njih 29 iz prve skupine ispitanika (55,77 %) te 6 iz druge skupine ispitanika (31,58 %). Pored standardnoga oblika, ponuđeno je još 12 različenica¹⁹, dok dva ispitanika nisu ponudila odgovor, odnosno naveli su da ne znaju točan odgovor. Može se uočiti da je najčešća uporaba tvorbenoga nastavka *-janin* i *-anin*, no dio ispitanika mijenjao je korijen osnove i/ili dodavao umetke između osnove i nastavka. Kada je riječ o ženskome etniku *Baščanka*, točno je odgovorilo 15 ispitanika – 13 iz prve skupine ispitanika (25 %) i 2 iz druge skupine ispitanika (10,53 %). Udio je točnih odgovora svih ispitanika bio 21,13 %. Ponuđeno je još jedanaest različenica²⁰, a 23 ispitanika odgovorila su da ne znaju odgovor. Gotovo svi ispitanici tvorili su ženski etnik nastavkom *-ka*. U pravilu se za osnovu koristio ranije tvoren muški etnik kojemu je pri tome izostavljen drugi dio tvorbenoga nastavka *-in*. U tvorbi ktetika

¹⁹ U odgovorima su navedene sljedeće različenice: *Bastanin* (17), *Baštanin* (4), *Baščanin* (3), *Bastčanin* (2), *Bastinjanin* (1), *Bastanjin* (1), *Bastanac* (1), *Bastinin* (1), *Baščanin* (1), *Bašta* (1), *Bastovljanin* (1), *Baščanin* (1).

²⁰ U odgovorima su navedene sljedeće različenice: *Bastanka* (17), *Baštanka* (5), *Baščanka* (2), *Bastčanka* (2), *Bastinjanka* (1), *Baščanjka* (1), *Basčanka* (1), *Bastovljanka* (1), *Bastanin* (1), *Baščaninjka* (1), *Baščanka* (1).

ženskoga roda standardni oblik *bašćansku* ponudilo je 30 ispitanika (ukupno 42,25 % svih ispitanika) – 25 (48,08 %) iz prve skupine ispitanika, Splitsko-dalmatinske županije, i 5 ispitanika iz ostalih županija (26,32 %), iz druge skupine ispitanika, te je 5 ispitanika (3 iz prve skupine, a 2 iz ostalih županija) ponudilo drugi standardni oblik – *bašku*. Tako je udio točnih odgovora svih ispitanika 49,30 % (ispitanika prve skupine – 53,85 %, a ispitanika druge skupine – 36,84 %). Ponuđeno je još 17 različenica²¹, a 2 ispitanika odgovorila su da ne znaju odgovor. Iako je većina ispitanika tvorila ktetik sufiksom *-sku*, velik broj različenica rezultat je mijenjanja osnove ojkonima na koju su taj nastavak dodavali.

U skladu sa standardnim pravilima tvorbe muškoga etnika iz ojkonima Donji Vinjani izvodi se oblik *Donjovinjančanin*, a za ženski etnik izvodi se oblik *Donjovinjančanka*. U ovome zadatku tražena je i tvorba ktetika u genitivu ženskoga roda, a koji bi prema standardnome obliku bio *donjovinjanskoj*. Prilikom tvorbe muškoga etnika ni jedan ispitanik nije ponudio standardizirani oblik *Donjovinjančanin*, no 1 je ispitanik odgovorio Donjo Vinjančanin, a 7 ispitanika iz prve skupine tvorilo je ispravan oblik u skladu s pravilima lokalnoga govora – *Vinjančanin*. Ponuđeno je ukupno 14 različenica²². Najviše ispitanika ponudilo je oblik *Vinjanin* i *Donjovinjanin*, što je rezultat dodavanja nastavka *-n* na mjesni, odnosno standardni lik ojkonima. Razlog tome vjerojatno leži u ojkonimskom dočetu *-ani*, koji podsjeća na nastavak muškoga etnika u množini te se može zaključiti da je upravo to navelo ispitanike na pogrešan odgovor. Iz predloženih različenica uočava se da i u tvorbi muških etnika iz toga ojkonima prednjači uporaba nastavaka *-anin* i *-janin*, no javlja se i nastavak *-ac*. Ipak, razlog velike neusustavljenosti u tome primjeru može se pronaći u nesustavnu mijenjanju osnove koja je kod velikoga broja ispitanika proizvoljna. Kao i kod muških etnika, prilikom tvorbe ženskoga etnika ni jedan ispitanik nije ponudio standardizirani oblik *Donjovinjančanka*, no 6 njih je pravilno oblikovalo prema mjesnome liku – *Vinjančanka*. Ponuđeno je ukupno 10 različenica²³, a najučestalija tvorba bila je dodavanjem nastavka *-ka* na već oblikovani muški etnik. Tako je najviše ispitanika ponudilo različnice *Vinjanka* i *Donjovinjanka*. Kod tvorbe ktetika u genitivu ženskoga roda standardizirani oblik *donjovinjanskoj* ponudilo je 19 ispitanika

---

²¹ Ponuđene različnice bile su sljedeće: *bastansku* (14), *bastsku* (4), *bastovsku* (2), *bastinsku* (2), *baštansku* (1), *basćansku* (1), *bastku* (1), *bastinjsku* (1), *bastćansku* (1), *bastovljašku* (1), *baštanskom* (1), *bastanskoj* (1), *bašćansku* (1), *bačkom* (1), *basku* (1), *bastka* (1).

²² Ponuđene različnice bile su sljedeće: *Vinjanin* (30), *Donjovinjanin* (19), *Vinjančanin* (7), *Donji Vinjanin* (4), *Vinjanac* (3), *Donjo Vinjančanin* (1), *Donji Vinovanjin* (1), *Vinjan* (1), *Vinjak* (1), *Donji Vinjančanin* (1), *Donji Vinjanac* (1), *Donjo Vinjanin* (1), *Donjovinjanac* (1).

²³ Ponuđene različnice bile su sljedeće: *Vinjanka* (32), *Donjovinjanka* (20), *Vinjančanka* (6), *Donja Vinjanka* (3), *Donjo Vinjančanka* (2), *Donjo Vinjanka* (2), *Donjoviščanka* (1), *Donjovinjanjanka* (1), *Vinja* (1), *Donja vinjovkana* (1). Dva su ispitanika odgovorila *ne znam*.

– 13 iz prve skupine ispitanika (što čini 25 % točnih odgovora ispitanika iz prve skupine) i 6 iz druge skupine (31,58 %). Ukupan udio točnih odgovora u obje skupine bio je 26,76 %. Najveći broj ispitanika tvorilo je ktetik iz drugoga člana imena (prema mjesnoj tvorbi), a gotovo svi su se koristili ispravnim nastavkom *-skoj*. Glavna je razlika bila u tome što je dio ispitanika tvorilo ktetik iz cijeloga ojkonima, dok je dio tvorilo samo iz drugoga člana. Također, nekoliko ispitanika tvorilo je dvočlane ktetike²⁴.

Standardizirani oblik muškog etnika *Ercegovac* ponudilo je 47 ispitanika (66,20% ukupnoga broja ispitanika) – 33 (63,46 %) iz prve skupine te 14 (73,68 %) iz druge skupine. Sličan je rezultat i kod tvorbe ženskoga etnika gdje je standardizirani oblik *Ercegovka* ponudilo 48 ispitanika (udio točnih odgovora svih ispitanika – 67,61 % – 34 iz prve skupine (udio točnih odgovora u prvoj skupini – 65,38 %) te 14 iz druge skupine ispitanika (udio točnih odgovora u drugoj skupini – 73,68 %). Kod tvorbe muškoga etnika bilo je ponuđeno još šest različenica²⁵ koje su uglavnom tvorene dodavanjem nastavka *-janin* na sam ojkonima, dok je samo jedan ispitanik kratio osnovu ojkonima. Prilikom tvorbe ženskih etnika ponuđeno je još sedam različenica²⁶, gdje dominira tvorba dodavanjem nastavka *-ka* na muški etnik, a još se javlja i nastavak *-ica*. Za tvorbu ktetika u genitivu množine muškoga roda standardni oblik bio bi *ercegovčakih*, što je ponudilo 39 ispitanika (udio točnih odgovora svih ispitanika – 54,93 %) – 28 iz prve skupine (udio je točnih odgovora bio 53,85 %) te 11 iz druge skupine (udio točnih odgovora u drugoj skupini – 57,89 %). Ponuđeno je još pet različenica²⁷, a uglavnom je korišten gramatički ispravan nastavak *-skih*, no osnova na koju su ga dodavali nije bila ujednačena.

U tvorbi muškoga etnika iz ojkonima Katuni 49 ispitanika ponudilo je standardizirani oblik *Katunjanin*. Udio točnih odgovora na ovo pitanje svih ispitanika tako je 69,01 %. Ispitanici iz prve skupine ponudili su 38 (73,08 %) točnih odgovora, a ispitanici iz druge skupine 11 (57,89 %). S druge strane ženski etnik 54 ispitanika tvorila su dodavanjem nastavka *-ka* na muški etnik, no takav oblik nije bio u skladu sa standardiziranim oblikom *Katunjka*, koji

---

²⁴ Ponuđene različenice bile su sljedeće: *vinjanskoj* (32), *donjo vinjanskoj* (3), *donje vinjanskoj* (2), *donjo vinjančanskoj* (1), *donjovinjskoj* (1), *donjovinjaškoj* (1), *vinjančanskoj* (1), *vinjanska* (1), *donjovinjanskim* (1), *donjoviščanskoj* (1). Osam ispitanika odgovorilo je da ne zna odgovor.

²⁵ Ponuđene različenice bile su sljedeće: *Ercegovčanin* (13), *Ercegovljanin* (3), *Ercegovčanin* (2), *Ercegovčanin* (2), *Ercegovanin* (1), *Erceg* (1). Dva ispitanika nisu ponudila odgovor, odnosno odgovorila su da ne znaju točan odgovor.

²⁶ Ponuđene različenice bile su sljedeće: *Ercegovčanka* (14), *Ercegovljanka* (3), *Ercegovanka* (2), *Ercegovkinja* (1), *Ercegica* (1), *Ercegovčanka* (1), *Ercegovčanka* (1).

²⁷ Ponuđene različenice bile su sljedeće: *ercegovskih* (25), *ercegovčanskih* (4), *ercegovskih* (1), *ercegovičkih* (1), *ercegovljanskih* (1).

nije ponudio ni jedan ispitanik. Tako je za muški etnik ponuđeno jedanaest različenica²⁸ nastalih nesustavnim mijenjanjem osnove i dodavanjem nastavaka: -Ø, -ac, -ijac, -jan, -an, -anin, -janin. Za ženski ojkonim ponuđeno je šest različenica²⁹, a prednjači tvorba dodavanjem nastavka -ka na muški etnik. Nadalje, prilikom tvorbe ktetika u genitivu množine muškoga roda 48 ispitanika ponudilo je jedan od dva standardizirana oblika – *katunskih* (36) i *katunjskih* (12). Udio je točnih odgovora svih ispitanika 67,61 %, dok je udio točnih odgovora ispitanika prve skupine (Splitsko-dalmatinske županije) 69,23 %, a druge skupine 63,16 %. Ostalih sedam ponuđenih različenica³⁰ uglavnom imaju gramatički pravilan dočetak (-skih), ali im se razlikuje način dodavanja tih nastavaka na osnovu (a ponegdje i sama osnova) (tablica 3).

4.2.2. Ojkonimi Blato na Cetini, Kreševo i Slime i njihove tvorenice

Prilikom tvorbe etnika iz ojkonima Blato na Cetini, za muški etnik 21 ispitanik ponudio je standardizirani oblik *Blaćanin*, dok za ženski etnik nijedan ispitanik nije ponudio standardizirani oblik *Blatska*. U tvorbi muškoga etnika udio točnih odgovora svih ispitanika bio je – 29,58 %. U prvoj skupini 13 (25 %) ispitanika ponudilo je točan odgovor, u drugoj skupini njih 8 (42,11 %). Kod tvorbe muškoga etnika prevladava nastavak -janin, no zbog odabira različitih osnova oblikovano je 17 različenica³¹. Višečlanost ojkonima utjecala je na manju usustavljenost tvorbe. Tako su neki ispitanici tvorili etnik samo iz prvoga člana, neki samo iz drugoga, a dio njih je kombinirao ta dva člana. U tvorbi ženskoga etnika ponuđeno je 14 različenica³², no, kao i kod muškoga etnika, razlikovale su se ponajviše u osnovi na koju je dodavan nastavak (najčešće -ska). Tvorbu ktetika 13 ispitanika tvorilo je prema standardiziranome obliku (*blatskom*), dok su ostali ispitanici ponudili 22 različenice³³. Kao i

²⁸ Ponuđene različenice bile su sljedeće: *Katunac* (4), *Katun* (3), *Katućanin* (2), *Kantunanjin* (2), *Katunijac* (1), *Katunjan* (1), *Katunin* (1), *Katunanin* (1), *Katuljanin* (1), *Katunljanin* (1), *Kaćunjanin* (1). Četiri ispitanika nisu ponudila odgovor, odnosno odgovorila su da ne znaju točan odgovor.

²⁹ Ponuđene različenice bile su sljedeće: *Katunjanka* (54), *Katunka* (8), *Katućanka* (2), *Katunljanka* (1), *Katunanka* (1), *Kaćunjanka* (1). Četiri ispitanika nisu ponudila odgovor, odnosno odgovorila su da ne znaju točan odgovor.

³⁰ Ponuđene različenice: *katunjanskih* (13), *katučanskih* (3), *katunskim* (3), *katunskog* (1), *katunćanskih* (1), *katunljanskih* (1), *kaćunjanskih* (1).

³¹ Ponuđene različenice: *Cetinjanin* (12), *Blaćanin* (7), *Blatocetinjanin* (7), *Blato Cetinjanin* (3), *Blatnjav* (3), *Blatjanin* (2), *Blatljanin* (1), *Blatovčanin na Cetini* (1), *Blatinjanin* (1), *Blatanjin* (1), *Blatoucetinišćanin* (1), *Blatnjavi Cetinjanin* (1), *Blato cetinaš* (1), *Blatčanin* (1), *Blato-Cetinjanin* (1), *Blatnik* (1). Šest ispitanika navelo je da ne zna točan odgovor.

³² Ponuđene različenice: *Blaćanka* (22), *Cetinjanka* (17), *Blatocetinjanka* (7), *Blaćanka* (6), *Blatnjanka* (2), *Blatnjava* (2), *Blatnjanka* (1), *Blatanjka* (1), *Blatćanka* (1), *Blato-Cetinjanka* (1), *Blatljanka* (1), *Blatovćanka na Cetini* (1), *Blajka* (1), *Blatnica* (1). Sedam ispitanika navelo je da ne zna točan odgovor.

³³ Ponuđene različenice: *cetinskom* (11), *cetinjskom* (8), *blaćanskom* (9), *blatocetinskom* (4), *blatocetinjskom* (3), *blatnjanskom* (2), *blatnom* (2), *blaćanskom* (1), *blatocetinškom* (1), *blato cetinskom* (1), *blatno cetinjskom* (1),

kod etnika, višečlanost ojkonima glavni je uzrok nesustavnosti u odabiru osnove na koju su nastavci dodani. U prvoj skupini točan odgovor ponudilo je 8, u drugoj 5 ispitanika. Udio točnih odgovora svih ispitanika bio je 18,31 %, ispitanici u prvoj skupini ostvarili su 15,38 % točnih odgovora, a ispitanici iz druge skupine 26,32 % točnih odgovora.

U zadatku u kojemu je tražena tvorba muškoga etnika iz ojkonima Kreševo, 32 ispitanika ponudila su jedan od dva standardizirana oblika – *Kreševljanin* (25) i *Kreševac* (7). Tako je udio točnih odgovora svih ispitanika bio 45,07 %, dakle 22 ispitanika iz prve skupine ponudila su točan odgovor i 10 ispitanika iz druge skupine. Udio točnih odgovora u prvoj skupini bio je 42,31 %, a u drugoj skupini 52,63 %. Ostali ispitanici ponudili su osam različenica³⁴ koje nemaju ujednačene nastavke ni iste osnove. U tvorbi ženskoga etnika 35 ispitanika ponudilo je jedan od dva standardizirana oblika – *Kreševljanka* (24) i *Kreševka* (11). Tako je udio točnih odgovora svih ispitanika bio 49,30 %, ispitanici prve skupine ponudili su 24 (46,15 %), a druge skupine 11 (57,89 %) točnih odgovora. Ostali ispitanici ponudili su šest različenica³⁵ koje su oblikovali uglavnom koristeći se istim nastavkom koji su dodavali na različito tvorene muške etnike. Za tvorbu ktetika tražen je oblik u genitivu muškoga roda jednine. U skladu s time, 41 (57,74 %) ispitanik ponudio je jedan od dva standardizirana oblika – *kreševskog* (36, odnosno 50,70 %) i *kreševljanskog* (5, odnosno 7,04 %). Ispitanici iz prve skupine ponudili su 29 (55,77 %) točnih odgovora, a iz druge skupine 12 (63,16 %). Ponuđeno je još 9 različenica³⁶, od kojih je nekoliko oblikovano gramatički neispravnim nastavkom. Ostale su se razlikovale isključivo u osnovi.

Kao standardni etnici izvedeni iz ojkonima Slime nude se dva oblika: *Slimenjanin* koji je ponudilo 7 ispitanika i *Slimenjanac*, koji nije ponudio nijedan ispitanik. Udio točnih odgovora svih ispitanika ovdje je svega 9,86 %. Točan odgovor ponudilo je 6 (11,54 %) ispitanika iz prve skupine i 1 (5,26 %) ispitanik iz druge skupine. Ponuđeno je četrnaest

---

blatkom (1), *blatinjskom* (1), *blatanjskom* (1), *blatoucetinišćanskom* (1), *blatocetinjskom* (1), *blajskom* (1), *blatnjavom* (1), *blatničkom* (1). Sedam ispitanika navelo je da ne zna točan odgovor.

³⁴ Ponuđene različenice:), *Kreševanin* (10), *Kreševčanin* (8), *Krešanin* (7), *Kreševan* (3), *Kreševčan* (1), *Kreševanac* (1), *Kreševčan* (1), *Kreševar* (1). Sedam ispitanika navelo je da ne zna točan odgovor.

³⁵ Ponuđene inačice: *Kreševanka* (14), *Kreševčanka* (7), *Krešanka* (6), *Kreševarka* (1), *Kreševica* (1), *Kreševčanka* (1). Šest ispitanika navelo je da ne mogu odrediti točan oblik. Sedam ispitanika navelo je da ne zna točan odgovor.

³⁶ Ponuđene različenice: *kreševačkog* (8), *kreševanskog* (6), *kreševskih* (2), *krešanskog* (2), *kreševanskih* (1), *kreškog* (1), *kreševačkih* (1), *kreševog* (1), *krešunskog* (1). Ostali ispitanici nisu ponudili odgovor ili su odgovorili da ne znaju.

različnica³⁷, a osnova je i kod ove tvorbe bila varijabilna, dok je nastavak *-janin* bio najučestaliji. Standardizirani ženski oblik *Slimenka* ponudila su tek 3 ispitanika, a oblik *Slimljanka* 32. Sve točne odgovore ponudili su ispitanici iz prve skupine. Ukupno je udio točnih odgovora svih ispitanika bio 4,23 %. Ostali ispitanici oblikovali su 9 različenica³⁸. Svih devet različenica tvoreno je nastavkom *-ka*, no osnova na koju su ga dodavali razlikovala se kod ispitanika. Dio je oblikovao etnike koristeći se proširenom (*Slim* + *-en-*), a dio neproširenom osnovom. U zadatku se još tražila tvorba ksetika u genitivu jednine muškoga roda, pa je tako standardizirani oblik bio *slimenskog*, što je ponudilo 10 ispitanika. Udio točnih odgovora svih ispitanika bio je 14,08 %. Samo je jedan ispitanik iz druge skupine ponudio točan odgovor. Ponuđeno je još 8 različenica³⁹, uglavnom tvorenih pravilnim gramatičkim nastavkom (*-skog*), a najučestaliji oblik tvoren je izravnom prefiksalsnom tvorbom na neproširenoj osnovi ojkonima.

4.2.3. Ojkonimi *Gata*, *Gornja Brela*, *Kaštela*, *Ložišća* i njihove tvorenice

Etnike i ksetike trebalo je tvoriti i prema četiri pluralia tantum ojkonima ove skupine: *Gata*, *Gornja Brela*, *Kaštela* i *Ložišća*. Iz ojkonima *Gata* standardizirani oblik za muški etnik bio bi *Gaćanin*, koji se tvori od dodavanja nastavka *-janin* na osnovu. Taj oblik ponudila su 22 ispitanika, dok su različnicu *Gatanin* (osnova + *-anin*) ponudila 23 ispitanika. Udio točnih odgovora svih ispitanika tako je bio 30,98 %, dok su ispitanici prve skupine ostvarili 25 % točnih odgovora, a ispitanici druge skupine 47,37 %. Ponuđeno je još 8 različenica⁴⁰, a razlikovale su se uglavnom zbog promjena na osnovi ojkonima. Za ženski etnik dva su oblika u skladu sa standardom: *Gaćanka* (muški etnik + *-ka*), koji su ponudila 23 ispitanika, te *Gatska*, što ni jedan ispitanik nije ponudio. Udio je točnih odgovora svih ispitanika 32,39 %. Preostalih osam različenica⁴¹ razlikuju se uglavnom zbog razlika kod muških etnika koji su služili kao osnova za tvorbu ženskoga. I za tvorbu ksetika moguća su dva standardizirana oblika. Oblik

³⁷ Ponuđene inačice: *Slimljanin* (32), *Slimnjanin* (5), *Slimanin* (5), *Slimenac* (3), *Slimac* (3), *Slimljan* (2), *Slimencanin* (1), *Slimenčanin* (1), *Slimovac* (1), *Slimanjac* (1), *Slimenin* (1), *Slimljani* (1), *Slimčanin* (1), *Slimeljanin* (1). Ostali ispitanici nisu ponudili odgovor ili su odgovorili – *ne znam*.

³⁸ Ostale su ponuđene različnice: *Slimenjanka* (7), *Slimnjanka* (7), *Slimanka* (5), *Slimka* (3), *Slimenka* (3), *Slimovka* (1), *Slimeljanka* (1), *Slimanjka* (1). Ostali ispitanici odgovorili su – *ne znam*.

³⁹ Ponuđene različnice: *slimskog* (26), *slimljanskog* (15), *slimanskog* (4), *slimnjanskog* (3), *silmanskog* (1), *slimeljskog* (1), *slimnjskog* (1), *slimljanskom* (1). Čak 9 ispitanika odgovorilo je da ne zna odgovor.

⁴⁰ Ponuđene različnice: *Gatanin* (23), *Gaćanin* (11), *Gatanjin* (6), *Gatčanin* (1), *Gatan* (1), *Gat* (1), *Gatančanin* (1), *Gatljanin* (1), *Gatinjanin* (1). Tri su ispitanika navela da ne znaju točan odgovor.

⁴¹ Ponuđene različnice: *Gatanka* (23), *Gaćanka* (11), *Gatanjka* (8), *Gatka* (2), *Gatančanka* (1), *Gatčanka* (1), *Gatinjanka* (1), *Gatljanka* (1).

gačanski (muški etnik + *-ski*) ponudilo je 9 ispitanika, a *gatski* (ojkonimska osnova + *-ski*) ponudilo je 27 ispitanika te jedan ispitanik koji ga je oblikovao prema mjesnom liku – *gacki*. Udio točnih odgovora svih ispitanika tako je 50,70 %. Od toga su ispitanici iz prve skupine ponudili 27 točnih odgovora (51,92 %), a ispitanici iz druge skupine 9 (47,37 %). Ostalih 9 različenica⁴² ispitanici su uglavnom oblikovali koristeći se muškim etnikom kao osnovom za tvorbu te su dodavali nastavak *-ski*.

Etnici i ktetici iz ojkonima Gornja Brela znatno su manje usklađeni s normom, što je najvjerojatnije posljedica dvočlanosti ojkonima. Tako je standardizirani muški etnik *Gornjobreljanin* ponudilo 8 ispitanika (11,27 %) svih ispitanika; 5 ispitanika (9,62 %) iz prve skupine i 3 ispitanika (15,79 %) iz druge skupine, standardizirani ženski oblik *Gornjobreljanka* 9 ispitanika (12,68 %) od toga 6 iz prve skupine (11,54 %) i 3 iz druge skupine (15,79 %) , a ktetik u instrumentalu množine ženskoga roda *gornjobreljanskim* tek 6 ispitanika (8,45 %), od toga 4 iz prve skupine (7,69 %) i 2 iz druge skupine (10,53 %). Kod tvorbe muških etnika prevladavaju tvorbeni nastavci *-janin* i *-anin*, ali zbog raznih *kombinacija* s osnovom oblikovano je još 11 različenica⁴³. Slična je situacija i kod tvorbe ženskoga etnika gdje je ponuđeno još 12 različenica⁴⁴ tvorenih uglavnom nastavkom *-ka*. Kod tvorbe ktetika, uz standardizirani oblik ponuđeno je još 17 različenica⁴⁵. U svim ovim tvorbama glavna nesustavnost bila je po pitanju osnove, pa su tako neki ispitanici upotrijebili oba člana ojkonima (neki sastavljeno, neki nesastavljeno), a neki samo drugi član ojkonima.

Nasuprot prethodnome primjeru, muški etnici tvoreni iz ojkonima Kaštela znatno su bolje usklađeni s normom. Tako je 58 ispitanika muški etnik oblikovalo u skladu s propisanim oblikom – *Kaštelanin* (osnova + *-anin*), a ponuđena je još samo jedna različenica koju je navelo 11 ispitanika (osnova + *-an*). Udio točnih odgovora svih ispitanika bio je 81,69 %. Ispitanici iz prve skupine ponudili su 45 točnih odgovora (86,54 %), a iz druge skupine 13 (68,42 %). Standardizirani ženski oblik *Kaštelanka* (muški ktetik + *-ka*) ponudilo je 65 ispitanika (91,55

---

⁴² Ponuđene različenice: *gacki* (1), *gatanski* (18), *gatanjski* (6), *gačanski* (4), *gački* (1), *gatački* (1), *gatinski* (1), *gatinjanski* (1), *gaščanski* (1), *gatčanski* (1).

⁴³ Ponuđene različenice: *Brelanin* (22), *Gornjobrelanin* (13), *Brelac* (4), *Gornjobrelac* (3), *Gornje Brelanin* (3), *Brelčanin* (2), *Brelanjin* (1), *Gornji Breljanin* (1), *Gornjobrelčanin* (1). Ostali ispitanici nisu ponudili odgovor ili su odgovorili da ne znaju.

⁴⁴ Ponuđene različenice: *Brelanka* (25), *Gornjobrelanka* (13), *Breljanka* (11), *Gornje Brelanka* (3), *Gornjobrelka* (2), *Brelka* (1), *Brelkinja* (1), *Brelčanka* (1), *Brečanka* (1), *Gornjobrelčanka* (1). Ostali su ispitanici odgovorili – *ne znam*.

⁴⁵ Ponuđene različenice: *gornjobrelskim* (13), *brelanskim* (12), *gornjobrelanskim* (9), *brelskim* (11), *breljanskim* (6), *gornjo brelanskim* (3), *gornjo breljanskim* (1), *gornje brelskim* (1), *gornjibreljanskim* (1), *gornje brelanskim* (1), *gornjobreoskim* (1), *brečkim* (1), *brelčanskim* (1), *brelaškim* (1), *gornjobrelačkim* (1). Dva su ispitanika odgovorila da ne znaju točan odgovor.

%), 46 ispitanika iz prve skupine (88,46 %) i 19 ispitanika iz druge skupine (100 %), a preostale tri različnice⁴⁶ oblikovao je samo po jedan ispitanik. Prilikom oblikovanja ktetika u genitivu množine ženskoga roda 54 (76,06 %) ispitanika ponudila su standardizirani oblik *kaštelanskih* (muški etnik + *-skih*), 41 (78,85 %) ispitanik iz prve skupine i 13 (68,42) iz druge skupine ispitanika, dok su ostali ispitanici ponudili preostalih šest različnica⁴⁷ koje su se razlikovale i po osnovama, ali i po tvorbenim nastavcima.

U tvorbi muškoga etnika iz ojkonima Ložišća 51 ispitanik oblikovao ga je u skladu s normom – *Ložišćanin* (ojkonim + *-anin*). Udio točnih odgovora svih ispitanika bio je 71,83 %. Ispitanici prve skupine ponudili su 37 (71,15 %), a druge skupine 14 točnih odgovora (73,68 %). Ostalih 12 ponuđenih različnica⁴⁸ najviše se razlikuje zbog proizvoljnih preinaka na osnovi ojkonima, a korišteni su nastavci *-anac*, *-janin*, *-an*, *-ac*. Standardizirani ženski etnik *Ložiška* tvori se od ojkonimske osnove i nastavka *-ka*, no samo ga je jedan ispitanik iz prve skupine oblikovao. Većina ga je ispitanika tvorila od muškog etnika i nastavka *-ka* pa je tako 53 ispitanika ponudilo različnicu *Ložišćanka*. Ostali ispitanici ponudili su još 11 različnica⁴⁹ za ženski ojkonim, koje su se najviše razlikovale u osnovi. Traženi oblik ktetika bio je u genitivu jednine muškoga roda te je bilo moguće oblikovati dva standardizirana oblika, jedan kojemu je osnova muški etnik – *ložišćanskog* (32), i drugi kojemu je osnova izvedena iz korijena ojkonima – *ložiškog* (7). Od toga su ispitanici u u prvoj skupini ponudili 26 točnih odgovora (50 %), a ispitanici u drugoj skupini 13 (68,42 %). Udio točnih odgovora svih ispitanika iznosio je 54,93 %. I u ovome se primjeru uočava da su za tvorbu ženskih etnika i ktetika ispitanici skloniji osnovi iz muškoga etnika nego osnovi iz ojkonima, a ponuđeno je još 16 različnica⁵⁰.

---

⁴⁶ Ponuđene različnice: *Kaštelanska* (1), *Kaštelka* (1), *Kaštelovka* (1). Tri ispitanika nisu ponudila odgovor na ovo pitanje, tj. odgovorila su – *ne znam*.

⁴⁷ Ponuđene različnice: *kaštelskih* (7), *kaštelanskim* (3), *kaštelskim* (1), *kaštelantskih* (1), *kaštelovačkih* (1), *kaštelačkih* (1). Tri ispitanika nisu ponudila odgovor na ovo pitanje, tj. odgovorila su – *ne znam*.

⁴⁸ Ponuđene različnice: *Ložišćanac* (3), *Ložićanin* (2), *Ložišćan* (2), *Ložišćljanin* (1), *Ložišćanin* (1), *Ložišac* (1), *Ložiscanin* (1), *Loževšćanin* (1), *Ložinjjanin* (1), *Ložišćavnin* (1), *Ložišćanjjin* (1), *Loživčanin* (1). Ostali ispitanici nisu ponudili odgovor ili su odgovorili da ne znaju.

⁴⁹ Ponuđene različnice bile su sljedeće: *Ložišćanka* (52), *Ložićanka* (3), *Ložišćljanka* (1), *Ložšćanka* (1), *Ložinjanka* (1), *Ložišćanka* (1), *Loživčanka* (1), *Ložiscanka* (1), *Ložištanka* (1), *Ložšćanka* (1), *Loževšćanka* (1), *Ložišćanjka* (1). Ostali ispitanici nisu ponudili odgovor ili su odgovorili da ne znaju.

⁵⁰ Ponuđene različnice: *ložiškog ložišćkog* (7), *ložišćanski* (6), *ložšćkog* (1), *ložišćkih* (1), *ložičkog* (1), *lozickog* (1), *lozanšćkog* (1), *loževšćanskih* (1), *ložičkih* (1), *ložinskih* (1), *ložišćevog* (1), *ložišćog* (1), *ložišćevskog* (1), *ložišćankog* (1), *ložinjšćanskog* (1). Ostali ispitanici nisu ponudili odgovor ili su odgovorili da ne znaju.

4.2.4. Ojkonimi Milna, Tučepi i Duge Njive i njihove tvorenice

Za tvorbu su etnika iz ovih skupina odabrani ojkonimi: Milna (singularia tantum e-sklonidbe), Duge Njive (pluralia tantum e-sklonidbe) i Tučepi (pluralia tantum i-sklonidbe). Za tvorbu standardiziranih etnika i ktetika iz ojkonima Milna bilo je potrebno proširiti osnovu umetkom *-ar-* (slično kao i kod imenica srednjega roda proširene osnove) te na takvu osnovu dodavati nastavke *-anin* (za muški etnik), *-ka* (za ženski etnik) i *-ski/-ska* (za ktetik) (vidi *Hrvatski mjesni rječnik*, 2016, s.v. Milna). Standardizirani oblik za muški etnik tako bi bio *Milnaranin*, što su ponudila tek 2 ispitanika iz prve skupine (2,82 %), dok je većina (njih 32) tvorila muški etnik dodavanjem nastavka *-janin* na ojkonimsku osnovu i tako tvorila različnicu *Milnjanin*. Slična je situacija i kod ženskoga etnika gdje su 2 (2,82 %) ispitanika, jedan iz prve i jedan iz druge skupine, ponudila standardizirani oblik *Milnarka*. Većina ispitanika (njih 35) tvorila je ženski etnik dodavanjem nastavka *-ka* na muški etnik i oblikovala različnicu *Minjanka*. Za muški etnik ponuđeno je još 13 različenica⁵¹, a za ženski 9 različenica⁵². Tražila se još i tvorba ktetika u genitivu jednine ženskoga roda, pa bi standardizirani oblik bio *milnarskoj*. Taj oblik ponudila su 2 (2,82 %) ispitanika, oba iz prve skupine, dok je većina tvorila ktetik izravno dodajući nastavak *-skoj* na osnovu izvedenu iz ojkonima – *milnskoj* (18), ili na muški etnik – *milnjanskoj* (21). Ostali ispitanici ponudili su još 17 različenica⁵³ za taj ktetik.

Kod tvorbe muškoga etnika iz ojkonima Duge Njive bila su dva moguća oblika u skladu s normom – *Dugonjivac* (spojena osnova + *-ac*) koji je ponudilo 6 (8,45 %) ispitanika, i *Dugonjivanin* (spojena osnova + *-anin*), koji je ponudilo 8 (11,27 %) ispitanika, dakle ukupno 14 (19,72 %) ispitanika. Kao i kod drugih višečlanih ojkonima, i ovdje su ispitanici ponudili veći broj različenica⁵⁴ (njih 20) koje nisu u skladu sa standardiziranim oblikom niti su usklađene u pitanju vrste osnove i nastavka za tvorbu. Standardizirani oblik za ženski etnik *Dugonjivka* ponudila su 2 (2,82 %) ispitanika, a slično kao i kod muškoga etnika, i ovaj zadatak obiluje

⁵¹ Ponuđene različnice: *Milnjanin* (32), *Mijanin* (7), *Milnanin* (7), *Miljanin* (6), *Milnanjin* (4), *Milnin* (3), *Milnan* (2), *Milnjanin* (1), *Milanin* (1), *Milčanin* (1), *Mlinac* (1), *Milnjanin* (1), *Milnar* (1), *Milnjak* (1). Jedan ispitanik odgovorio je da ne zna odgovor.

⁵² Ponuđene različnice: *Milnjanka* (35), *Milnanka* (8), *Miljanka* (7), *Mlinjanka* (4), *Milnanjka* (4), *Milanka* (2), *Milnjanka* (2), *Milnaranka* (1), *Milčanka* (1), *Milninka* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁵³ Ponuđene različnice: *milnjanskoj* (21), *milnskoj* (18), *milnanskoj* (6), *milnanjskoj* (2), *miljanskoj* (2), *mlinjanskoj* (2), *milskoj* (2), *milskim* (1), *milčanskoj* (1), *milaškoj* (1), *milnska* (1), *milnskoj* (1), *milnskim* (1), *milnanjskim* (1), *milninskoj* (1), *milnoj* (1), *milnajske* (1), *mlinjske* (1), *milnjanskoj* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁵⁴ Ponuđene različnice: *Dugonjivljanin* (10), *Njivanin* (11), *Dugonjivljanin* (5), *Njivljanin* (4), *Dugonjivčanin* (3), *Njivčanin* (3), *Njivanjin* (3), *Dugonjivanjin* (2), *Dugo Njivljanin* (2), *Dugo Njivanin* (2), *Njivljanjin* (1), *Dugo Njivac* (1), *Njivaš* (1), *Dugonjivaš* (1), *Dugo Njivčanin* (1), *Njivanjanin* (1), *Dugi Njivljanin* (1), *Dugonjivnjanin* (1), *Njivar* (1), *Dugo Njivančanin* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

mnoštvom različenica⁵⁵ (njih 17). Bilo je potrebno oblikovati ktetik u genitivu množine ženskoga roda koji bi prema normiranome obliku bio *dugonjivskih*. Taj oblik ponudila su 4 (5,62 %) ispitanika, 3 (5,77 %) iz prve skupine i 1 (5,26 %) iz druge skupine ispitanika. Malo ispitanika ponudilo je iste oblike, pa je tako u ovome zadatku ponuđeno 27 različenica⁵⁶.

Muški etnici tvoreni iz ojkonima Tučepi najusklađeniji su s normom u odnosu na prethodne primjere etnika tvorenih iz ojkonima ženskoga roda. Razlog tomu vjerojatno leži u činjenici da se standardizirani oblik tvori dodavanjem nastavka *-janin* direktno na osnovu ojkonima pa je tako oblik *Tučepljanin* ponudilo 55 (77,46 %) ispitanika, dok su ostali ispitanici ponudili 7 različenica⁵⁷. Za razliku od muškoga etnika, standardizirani oblik ženskoga etnika *Tučepka* (osnova + *-ka*) ponudila su četiri ispitanika iz prve skupine (5,63 %), dok je većina (52 ispitanika) ponudilo različnicu *Tučepljanka* (muški etnik + *-ka*). Ostali ispitanici ponudili su još 5 različenica⁵⁸ tvorenih dodavanjem nastavka na različito oblikovane muške etnike. Ktetik je bilo potrebno oblikovati u lokativu množine muškoga roda. Bilo je moguće oblikovati dva standardizirana oblika – *tučepskim* (osnova + *-skim*) koji su ponudila 43 ispitanika i *tučepjanskim* (muški etnik + *-skim*) koji je ponudilo 12 ispitanika, ukupno 55 (77,46 %). Ponuđeno je još 6 različenica⁵⁹.

4.2.5. Ojkonimi Dragljane i Gornje Igrane i izvedeni oblici

Za tvorbu etnika i ktetika odabrana su dva ojkonima iz ove skupine različitih po broju članova imena – Dragljane (jedan član) i Gornje Igrane (dva člana). Muški etnik iz ojkonima Dragljane u standardiziranome obliku *Dragljanac* (ojkonim + *-ac*) ponudilo je 5 (7,04 %) ispitanika, dok je većina (61 ispitanik) koristila nastavak *-janin* i ponudila različnicu

⁵⁵ Ponuđene različenice: *Njivanka* (14), *Dugonjivljanka* (10), *Dugonjivanka* (9), *Dugonivljanka* (7), *Njivljanka* (5), *Dugonjivčanka* (3), *Dugonjivka* (2), *Dugonjivanjka* (2), *Dugovinjanka* (2), *Njivčanka* (2), *Dugo Njivanka* (2), *Njivašica* (1), *Dugo Njivančanka* (1), *Njivnjanka* (1), *Dugonjivnjanka* (1), *Njivarka* (1), *Njivanjka* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁵⁶ Ponuđene različenice: *dugonjivanskoj* (9), *njivanskoj* (6), *njivanjske* (4), *dugonjivanskih* (3), *dugonjivljanskoj* (3), *dugonivljanske* (3), *dugonjivljanske* (2), *dugonjivskoj* (2), *dugonjivške* (2), *dugonjivanske* (2), *dugonjivljanskih* (2), *dugo njivanskih* (2), *njivljanske* (2), *dugonjivanjske* (1), *dugonivljanskim* (1), *dugonivljanskih* (1), *dugonjivačke* (1), *dugonjivske* (1), *njivške* (1), *dugo njivaških* (1), *dugonjivljanske* (1), *njivčanskoj* (1), *dugonjivanskim* (1), *dugo njivljanskih* (1), *njivanskih* (1), *dugonjivčanske* (1), *dugo njivčanske* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁵⁷ Ponuđene različenice: *Tučepanin* (7), *Tučepljan* (1), *Tupčanin* (1), *Tučepar* (1), *Tučepanac* (1), *Tučepčanin* (1), *Tučepnjanin* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁵⁸ Ponuđene različenice: *Tučepljanka* (52), *Tučepanka* (8), *Tučeparka* (1), *Tupčanka* (1), *Tučepčanka* (1), *Tučepnjanka* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁵⁹ Ponuđene različenice: *tučepanskim* (6), *tučepskoj* (2), *tučepjanskoj* (1), *tupčanskim* (1), *tučepaljskim* (1), *tučepnjanskim* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

Dragljanin. Preostali ispitanici ponudili su još 5 različenica⁶⁰ uglavnom različitih tvorbenih nastavaka i osnova. Ženski etnik i ktetik znatno su bolje usklađeni s normom. Tako je standardizirani oblik za ženski etnik *Dragljanka* (muški etnik + *-ka*) ponudilo 70 (98,59 %) ispitanika, a jedan ispitanik ponudio je različnicu *Dragljančanka*. Tražio se ktetik u genitivu množine ženskoga roda pa je tako standardizirani oblik *dragljanskih* ponudilo 67 (94,37 %) ispitanika, dok su ostali ponudili 4 različenice: *dragljanjskih* (1), *dragljačke* (1), *dranjskih* (1), *dragljanske* (1). Uzrok manjem broju različenica kod tvorbe ktetika u odnosu na ranije primjere vjerojatno leži u tome što se osnova izvedena iz muškoga etnika i osnova izvedena iz ojkonima ne razlikuju, budući da je i sam ojkonom etnonimskoga porijekla (usp. podnaslov 2.1.1. Ojkonomi s dočekom na *-ane*).

Tvorba etnika nastavkom *-ac* nije prvi odabir kod većine ispitanika, pa su tako standardizirani oblik muškoga etnika *Gornjoigranac* ponudila samo 4 (5,63 %), a muški etnik prema mjesnome liku *Igranac* 5 (7,04 %) ispitanika. Većina ispitanika muški je etnik tvorila nastavkom *-anin* pa je različnicu *Gornjoigranin* ponudilo 20 ispitanika, a *Igranin* 18 ispitanika. Ostalih 13 različenica⁶¹ najviše se razlikuju prema osnovama. Ženski etnik prema standardiziranome obliku tvori se dodavanjem nastavka *-ka* na korijen ojkonima i standardni – *Gornjoigarka* koji je ponudio 1 (1,41 %) ispitanik i mjesni lik – *Igarka* koji su ponudila 4 (5,63 %) ispitanika. Najveći broj ispitanika tvorio je ženski etnik dodavanjem nastavka *-ka* na osnovu izvedenu iz ojkonima, odnosno muškoga etnika (riječ je o istoj osnovi jer se radi o ojkonomu etnonimskoga porijekla) pa su 23 ispitanika ponudila različnicu *Gornjoigranka*. Preostalih 10 različenica⁶² najviše se razlikuje o oblikovanju osnove koja je katkada tvorena od oba člana ojkonima, a katkada od drugoga člana ojkonima. Sukladno normi, dva su standardizirana oblika ktetika koja se izvode iz ojkonima Gornje Igrane. Prvi se tvori dodavanjem nastavka *-ska* na korijen ojkonima – *gornjoigarska* koji nije ponudio nijedan ispitanik, a drugi dodavanjem nastavka *-ska* na muški etnik – *gornjoigranska* što je ponudilo 26 (36,62 %) ispitanika, njih 18

---

⁶⁰ Ostale su ponuđene različenice: *Dragljanjin* (1), *Dragljani* (1), *Dragljan* (1), *Drago* (1), *Dragrljanin* (1).

⁶¹ Sve ponuđene različenice: *Igranac* (5), *Gornjoigranin* (20), *Igranin* (18), *Gornjo Igranin* (2), *Igranjanin* (2), *Igranin* (2), *Gornji Igranin* (1), *Igranjin* (1), *Gornjoigranjanin* (1), *Igračanin* (1), *Gornjo Igračanin* (1), *Gornje Gornjoigrančanin* (1), *Gornjoigračanin* (1), *Igrač* (1), *Igrank* (1), *Igarak* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁶² Sve ponuđene različenice: *Igarka* (4), *Gornjoigranka* (23), *Igranka* (21), *Igranjka* (4), *Gornjo Igranka* (4), *Igranjanka* (2), *Gornjoigrančanka* (1), *Gornje Igranka* (1), *Igrančanka* (1), *Gornjo Igrančanka* (1), *Gornjoigranjanka* (1), *Gornje Igranjka* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

(34,62 %) iz prve skupine i 8 (42,16 %) iz druge skupine. Ponuđeno je još 10 različenica⁶³ koje se najviše razlikuju prema osnovama.

4.2.6. Ojkonimi pridjevskih sklonidbi (muški, ženski i srednji rod) i njihove tvornice

Za tvorbu etnika i ktetika iz ojkonima ove skupine ojkonima, odabrani su Imotski, Makarska i Nisko. Muški i ženski etnik iz ojkonima Imotski prilično je dobro usklađen s normom, budući da je 57 (80,28 %) ispitanika ponudilo standardizirani oblik *Imoćanin* za muški, te 55 (77,46 %) standardizirani oblik *Imoćanka* za ženski etnik. Muški je etnik tvoren dodavanjem nastavka *-janin* na korijen ojkonima, a ženski dodavanjem nastavka *-ka* na muški etnik. Ponuđene su još dvije različenice⁶⁴ za svaki od ta dva etnika. Tražila se i tvorba ktetika u akuzativu množine srednjega roda, pa bi tako standardizirani oblik bio *imotska*. Taj oblik koji se tvori dodavanjem *-ska* na korijen ojkonima ponudilo je 65 (91,55 %) ispitanika, a 1 (1,41 %) je ponudio različnicu *imocka* prema mjesnom liku. Preostale su dvije različenice⁶⁵ oblici tvoreni od muškoga etnika.

Standardizirani oblik muškog etnika *Makaranin* ponudilo je 60 (84,51 %) ispitanika te se uočava kako većina taj etnik tvori iz korijena ojkonima (odbacivanjem pridjevskog nastavka *-ska*) te dodavanjem nastavaka *-anin*, *-an*, *-ac*. Ipak, među 6 ponuđenih različenica⁶⁶ javljaju se i oblici tvoreni od oblikotvorne osnove ojkonima (uključujući pridjevski nastavak *-ska*), a ne od korijenske osnove. Standardizirani oblik za ženski etnik od ojkonima Makarska ne tvori se dodavanjem nastavka *-ka* na muški etnik, kako je to najčešće slučaj, već dodavanjem nastavka *-ka* izravno na korijen ojkonima. Stoga je samo 7 ispitanika ponudilo standardizirani oblik *Makarka* (9,86 %), dok ih je većina (njih 59, dakle 83,10 %) tvorila pomoću muškoga etnika i ponudila različnicu *Makaranka*. I u 4 preostale različenice⁶⁷ prevladava isti tvorbeni način, ali uz različite spojeve nastavka i osnove. Tražila se i tvorba ktetika u lokativu jednine ženskoga roda, prema čemu bi standardizirani oblik bio *makarskom*, što su ponudila 64 (90,14 %) ispitanika. Taj oblik tvoren je dodavanjem nastavka *-skom* na korijen ojkonima, gdje je

---

⁶³ Ponuđene različenice: *igranska* (19), *igranjska* (4), *gornjo igranska* (3), *igarska* (3), *gornja igranska* (2), *gornjoigranačka* (2), *gornjeigranska* (1), *gornje igranska* (1), *gornje igranjska* (1), *igrančanska* (1). Ostali ispitanici odgovorili su da ne znaju točan odgovor.

⁶⁴ Ponuđene različenice: *Imoćanin* (13), *Imoćan* (1) te *Imoćanka* (15), *Imotkinja* (1).

⁶⁵ Ponuđene različenice: *imoćanska* (5), *imoćantska* (1).

⁶⁶ Ponuđene različenice: *Makaran* (3), *Makarac* (3), *Makarščanin* (2), *Makaračanin* (1), *Makaranjin* (1), *Makarščanin* (1).

⁶⁷ Sve ponuđene različenice: *Makaranka* (59), *Makarščanka* (2), *Makaračanka* (1), *Makaranjka* (1), *Makarščanka* (1).

prethodno odbačen nastavak *-ska* kako ne bi došlo do udvostručivanja pridjevskoga nastavka *-skal/-skom*. Ponuđena je još samo jedna različnica gdje je 7 ispitanika tvorilo ktetik pomoću osnove muškoga etnika i oblikovalo različnicu *makaranskom*.

Za razliku od prethodna dva primjera, u tvorbi etnika i ktetika iz ojkonima Nisko koristi se oblikotvorna osnova izvedena iz ojkonima (nema odbacivanja pridjevskoga dočetka *-sko*) u standardiziranim oblicima. Tako se javljaju dva oblika za muški etnik – *Nišćanac* (osnova + *-janac*) koji nije predložio ni jedan od ispitanika, te *Nišćanin* (osnova + *-janin*) koji je predložilo 8 (11,27 %) ispitanika. Ostali ispitanici predložili su 17 različnica⁶⁸ u kojima se u pravilu zadržala cijela osnova ojkonima (često proširena), no razlikovali su se nastavci. Kod tvorbe ženskoga etnika standardizirani oblik *Nišćanka* (muški etnik + *-ka*) ponudilo je 10 (14,08 %) ispitanika, a 12 ponuđenih različnica⁶⁹ rezultat su različitih osnova oblikovanih prema različito tvorenim muškim etnicima. Kod tvorba ktetika tražio se oblik u lokativu jednine muškoga roda, gdje je standardizirani oblik *nišćanskom* tvoren od muškoga etnika, te ga je ponudilo 6 (8,45 %) ispitanika. Preostalih 10 ponuđenih različnica⁷⁰ razlikovalo se prvenstveno u osnovi jer je dio ispitanika koristio osnovu iz ojkonima, a dio iz muškoga etnika.

4.2.7. Tvorba etnika – skupni rezultati

U ovome dijelu rada predstavljeni su skupni rezultati istraživanja koji se odnose na tvorbu etnika (tablica 2).

Tablica 2. Udio točnih odgovora u tvorbi etnika.

Etnik m. r.	I.	II.	Raspon	Ukupno	Etnik ž. r.	I.	II.	Raspon	Ukupno
Bašćanin	55,77	31,58	24,19	49,30	Bašćanka	25	10,53	14,47	21,13
Donjovinjčanin	0	0	0	0	Donjovinjčanka	0	0	0	0
Ercegovac	63,46	73,68	10,22	66,20	Ercegovka	65,38	73,68	8,3	67,61
Katunjanin	73,08	57,89	15,9	69,01	Katunjka	0	0	0	0
Blaćanin	25,00	42,11	17,11	29,58	Blatska	0	0	0	0
Kreševac/ Kreševljanin	42,31	52,63	10,32	45,07	Kreševka	46,15	57,89	11,74	49,30

⁶⁸ Ponuđene različnice: *Niskanin* (11), *Nišćanin* (9), *Nižanin* (8), *Niskanjin* (4), *Nišćanin* (2), *Niskonin* (2), *Niskanac* (1), *Niskaranin* (1), *Nizak* (1), *Niskovljan* (1), *Nišanin* (1), *Nišanjin* (1), *Niskonjar* (1), *Niskoljanin* (1), *Nižanin* (1), *Niskovčan* (1), *Niskovčanin* (1). Ostali ispitanici nisu odgovorili ili su odgovorili da ne znaju.

⁶⁹ Ponuđene različnice: *Niskanka* (12), *Nišćanka* (11), *Nižanka* (6), *Niskanjka* (4), *Niskonka* (3), *Niskovljanka* (2), *Nišćanka* (1), *Nižanka* (1), *Niskaranka* (1), *Niskovčanka* (1), *Niska* (1), *Nižanjka* (1). Ostali ispitanici nisu odgovorili ili su odgovorili da ne znaju.

⁷⁰ Ponuđene različnice: *niskom* (12), *niskanskom* (7), *nišćanskom* (6), *niškom* (5), *nižanskom* (4), *niskonskom* (4), *nišćanskom* (1), *niskovskom* (1), *nižanjskom* (1), *nizanskom* (1). Ostali ispitanici nisu odgovorili ili su odgovorili da ne znaju.

Slimenjanin, Slimenjanac	11,54	5,26	6,28	9,86	Slimenka, Slimljanka	5,77	0	5,77	4,23
Gornjobre- ljanin	9,62	15,79	6,17	11,27	Gornjobre- ljanka	11,54	15,79	4,25	12,68
Gaćanin	25,00	47,37	22,37	30,98	Gaćanka/ Gatska	26,92	47,37	20,45	32,39
Kaštelanin	86,54	68,42	18,12	81,69	Kaštelanka	88,46	100,0 0	11,54	91,55
Ložišćanin	71,15	73,68	2,53	71,83	Ložiška	1,92	0	1,92	1,41
Dugonjivac/ Dugonji- vanin	19,23	21,05	1,82	19,72	Dugonji -vka	3,85	0	3,85	2,82
Milnaranin	3,85	0	3,85	2,82	Milnarka	1,92	5,26	3,34	2,82
Tučepljanin	82,69	63,16	19,53	77,46	Tučepka	7,69	0	7,69	5,63
Dragljanac	1,92	21,05	19,13	7,04	Dragljanka	98,08	100	1,92	98,59
Gornjoigra- nac	7,69	0	7,69	5,63	Gornjo- igarka	1,92	0	1,92	1,41
Imoćanin	82,69	73,68	9,01	80,28	Imoćanka	78,85	73,68	5,17	77,46
Makaranin	88,46	73,68	14,78	84,51	Makarka	9,62	10,53	0,91	9,86
Nišćanac/ Nišćanin	11,54	10,53	1,01	11,27	Nišćanka	13,46	15,79	2,33	14,08
min.	0	0		0	min.	0	0	0	0
prosjek	40,08	38,53	11,02	39,66	prosjek	25,61	26,87	20,45	27,31
max.	88,46	73,68	24,19	84,51	max.	98,08	100	3,85	98,59

Prema tablici 2, u tvorbi muških etnika, ako se uzmu u obzir rezultati svih ispitanika, najviše točnih odgovora ponuđeno je za etnike: *Makaranin* (84,51 %), *Kaštelanin* (81,69 %) zatim *Imoćanin* (80,28), koji su najveća mjesta, što se može dovesti u vezu s tvrdnjom da će u sklonidbi poznatih ojkonima ispitanici manje odstupati u odgovorima. Najveći raspon odgovora prve i druge skupine bio je u tvorbi etnika *Bašćanin* (24,19), gdje su ispitanici i prve skupine ponudili 55,77 % točnih odgovora, a ispitanici iz druge skupine 31,58 % točnih odgovora.. Također, među odgovorima u kojima su bili uspješniji ispitanici iz druge skupine najveći je raspon u tvorbi etnika *Gaćanin* (1. skupina 25 % – 2. skupina 47,37 %). S druge strane, točan oblik za etnike *Donjovinjančanin* i *Donjovinjančanka* nije ponudio nijedan ispitanik, kao i za etnike *Katunjka* i *Blatska*. Međutim, ispitanici iz prve skupine ponudili su 7 (13,47 %) odgovora u kojima su upotrijebili mjesni lik, te 6 od odgovora u kojima su se odlučili za mjesni lik (11,54 %) *Vinjančanka*. Treba naglasiti da ispitanici iz druge skupine nisu ponudili točan odgovor za etnike – *Milnaranin*, *Gornjoigranac*, *Slimenka*, *Slimljanka*, *Ložiška*, *Tučepka*, *Dugonjivka* i *Dugoigranka*, ali da su ispitanici iz prve skupine bili tek neznatno uspješniji u ponuđenim točnim odgovorima. Zanimljivo je da u odgovor *Kaštelanka* ponudili svi ispitanici druge skupine za ženski etnik koji se tvori od muškoga etnika *Kaštelanin*. Najveći raspon u tvorbi etnika ženskoga roda bio je u primjeru *Gaćanka/Gatska* gdje su bili uspješniji ispitanici iz druge skupine (1. skupina 26,92 % – 47,37 %).

4.2.8. Tvorba ktetika – skupni rezultati

U tablici 3 prikazani su skupni rezultati koji se tiču tvorbe ktetika.

Tablica 3. Udio točnih odgovora u tvorbi ktetika.

Ktetik	Prva skupina	Druga skupina	Raspon (razlika 1. – 2. skupina)	Ukupno
bašćanski, baški	53,85	36,84	17,01	49,30
donjovinjanski	25,00	31,58	6,58	26,76
ercegovački	53,85	57,89	4,04	54,93
katunski, katunjski	69,23	63,16	6,07	67,61
blatski	15,38	26,32	10,94	18,31
kreševljanski, kreševski	55,77	63,16	7,39	57,74
slimenski	17,31	5,26	12,05	14,08
gornjobreljanski	7,69	10,53	2,84	8,45
gaćanski/gatski	51,92	47,37	4,55	50,70
kaštelanski	78,85	68,42	10,43	76,06
ložišćanski, ložiški	50,00	68,42	18,42	54,93
dugonjivski	5,77	5,26	0,51	5,63
milnarski	3,85	0	3,85	2,82
tučepski tučepljanski	78,85	73,68	5,17	77,46
dragljanski	92,31	100	7,69	94,37
gornjoigranski/gornjoigarski	34,62	42,16	7,54	36,62
imotski	92,31	89,47	2,84	91,55
makarski	94,23	78,95	15,28	90,14
nišćanski	7,69	10,53	2,84	8,45
min.	3,85	0	0,51	2,82
prosjek	46,76	46,26	7,69	46,62
max.	94,23	100	18,42	94,37

Ako se uzmu obzir svi odgovori ispitanika, raspon točnih odgovora svih ispitanika bio je od 2,82 % (*milnarski*) do 94,37 % (*dragljanski*). Odgovori prve skupine bili su u rasponu od 3,85 % (*dugonjivski*) do 94,23 % (*makarski*). Odgovori druge skupine bili su u rasponu od 0 (*milnarski*) do 100 % (*dragljanski*). Najmanje je točnih odgovora bilo u tvorbi ktetika *milnarski* (0 %), *dugonjivski* (0,51 %), dok su najuspješniji bili u tvorbi ktetika *dragljanski* (94,37 %), nakon kojega po broju točnih odgovora slijedi *imotski* (89,47). Najmanji raspon

(razlika u odgovorima dviju skupina) bila je u sljedećim primjerima: *dugonjivski* – 0,51 (1. skupina 5,77 % – 2. skupina 0,51 %), *gornjobreljanski* – 2,84 (prva skupina 7,69 % – 2. skupina 10,53 %), *imotski* – 2,84 (1. skupina 94,23 % – 2. skupina 78,95 %) *nišćanski* – 2,84 (1. skupina 7,69 % – 2. skupina 10,53 %). Najveća je razlika u odgovorima prve i druge skupine bila u primjeru *ložišćanski/ložiški* (1. skupina 15 % – 2. skupina 68,42 %). U primjerima *nišćanski*, *gornjoigranski/gornjoigarski*, *dragljanski*, *gornjobreljanski*, *ercegovački* i *donjovinjanski* ispitanici u drugoj skupini bili su nešto uspješniji.

5. ZAKLJUČAK

Ojkonimi su, poput svih vlastitih imenica, izraženi u određenome rodu i broju te se sklanjaju prema određenoj sklonidbenoj vrsti. Prema kojemu će tipu sklonidbe to biti, ovisi o nominalnome liku. Oni ojkonimi koje je većina govornika percipirala u ispravnome rodu i broju bili su bolje usklađeni s normom od onih kod kojih to nije slučaj. Glavnu prepreku pri tome čine nominalni dočetcu koji se mogu javljati u više različitih skupina. Na primjer dočetano *-a* javlja se u nominativu ojkonima ženskoga roda i pluralia tantum ojkonima srednjega roda. Također, dočetano *-e* javlja se u nominativu ojkonima srednjega roda i pluralia tantum ojkonima ženskoga roda. Dočetcu na suglasnike tipični su za ojkonime muškoga roda, ali javljaju se i kod ojkonima ženskoga roda, poput dočetnoga *-i* koje se osim kod pluralia tantum ojkonima muškoga roda može javiti i kod pluralia tantum ojkonima ženskoga roda. Jasno se radi o različitim sklonidbenim vrstama (a-sklonidba, e-sklonidba, i-sklonidba), zbog čega pogrešno određen rod i/ili broj utječu na potpuno pogrešan način sklanjanja. Kada se govori o prepoznavanju sklonidbene vrste, svi rezultati istraživanja upućuju na to da su ojkonimi muškoga roda a-sklonidbe, bez obzira na to jesu li izraženi u jednini ili su pluralia tantum, najbolje usklađeni s normom. S druge strane, pluralia tantum ojkonim i-sklonidbe ženskoga roda ima najmanji udio točnih odgovora, te je kao takav najmanje usklađen s normom od svih ponuđenih ojkonima. Najvjerojatniji je razlog tomu nominativni dočetak na *-i* koji je znatno češći kod pluralia tantum ojkonima muškoga roda, nego kod pluralia tantum ojkonima ženskoga roda.

Nadalje, rezultati ovoga istraživanja upućuju na to da su ojkonimi izraženi u jednini u prosjeku bolje usklađeni s normom u odnosu na pluralia tantum ojkonime. Tako su ispitanici znatno češće pluralia tantum ojkonime sklanjali kao ojkonime u jednini suprotnoga roda, nego obratno. Ipak, iznimku u tom pogledu čini ojkonim srednjega roda s dočekom na *-e* proširene osnove (*Slime*), koji je znatno manji udio ispitanika sklanjao u skladu s normom u odnosu na ostale ojkonime te skupine i ojkonime a-sklonidbe uopće. Razloga tomu može biti nekoliko. Sklonidba s proširenom osnovom nije toliko česta, pa ispitanici možda nisu bili skloni takvu načinu sklanjanja. Dočetak na *-e* identičan je dočetu pluralia tantum ojkonima ženskoga roda e-sklonidbe. Manje je jasan apelativ koji je motivirao oblik ojkonima (izražen je dijalektno) te se radi o ojkonimu slabe referentnosti. Ipak, ojkonimi srednjega roda a-sklonidbe u pravilu su bolje usklađeni s normom od pluralia tantum ojkonima srednjega roda a-sklonidbe koji su uglavnom imali manje od 50 % točnih odgovora. Iznimku u toj skupini čine *Kaštela* s nešto

većim postotkom točnih odgovora, poglavito u prvoj skupini i među onima koji su posjetili taj grad. Takav rezultat može se zahvaliti većoj referentnosti ojkonima u odnosu na preostala tri pluralia tantum ojkonima iz te skupine.

Kod ojkonima ženskoga roda e-sklonidbe pluralia tantum ojkonim ima nešto veći udio točnih odgovora u odnosu na ojkonim u jednini. Budući da se ne radi o referentnome mjestu, razlog dobre prepoznatljivosti sklonidbenoga tipa vjerojatnije leži u jasno prepoznatljivome apelativu koji je poslužio kao motivacija za oblikovanje ojkonima (*duge njive* → *Duge Njive*). U ovome slučaju može se pretpostaviti i kako je prvi (pridjevski) član ojkonima doprinio jasnijoj percepciji ovoga ojkonima u pravome rodu i broju. Pluralia tantum ojkonimi s dočetakom na *-ane* očekivano nemaju velik udio pravilnih sklonidbi jer se sklanjaju prema netipičnome sklonidbenom obrascu. Razlike između njih u postotku točnih sklanjanja gotovo da i nema, jedino valja istaknuti da su ispitanici prve skupine u prosjeku nešto bolje sklanjali dvočlani ojkonim (*Gornje Igrane*), dok su ispitanici druge skupine u prosjeku bolje sklanjali jednočlani ojkonim (*Dragljane*). Kod ojkonima pridjevske sklonidbe nema nekih značajnijih razlika te su u prilično velikoj mjeri ispravno sklanjani. Može se samo zaključiti kako pridjevski dočetak na *-ski/-ska/-sko* uvelike doprinosi dobrom prepoznavanju sklonidbenoga obrasca kod ojkonima.

Rezultate tvorbe teško je svesti prema odabranim skupinama kao što je to bio slučaj sa sklonidbom. Bez obzira na rod i broj te sklonidbenu vrstu ojkonima, načini tvorbe etnika i ktetika razlikovali su se od primjera do primjera. Najveći udio ispravnih tvorbi bilo je kod ojkonima *Kaštela*, *Imotski*, *Makarska* i *Tučepi*, no i tu je bilo odstupanja kod nekih ženskih etnika. Razlog tome valjalo bi potražiti u velikoj referentnosti svih tih ojkonima u odnosu na ostale primjere. S druge strane najmanji udio ispravnih tvorbi bilo je kod višečlanih ojkonima. Tu su se odgovori razlikovali najviše prema tome je li ispitanik koristio jedan ili oba člana ojkonima za tvorbu. U onih ojkonima u kojima je prvi član pridjevskog postanja (*Donji*, *Duge*, *Gornja*, *Gornje*) tvorba se oblikovala iz oba člana ili samo iz drugoga (imenskoga). U tvorbi od ojkonima s dva imenska člana (*Blato na Cetini*) tvorilo se i iz jednoga i iz drugoga imenskog člana, kao i iz cijeloga ojkonima.

Među nastavcima za muški etnik najčešće su korišteni *-(j)anin* i *-ac*. Za ženski etnik gotovo uvijek se koristio nastavak *-ka*, dok su za ktetike korišteni nastavci na *-sk-* (najčešće u ispravnome padežu). Unatoč malome broju korištenih nastavaka, u većini zadataka oblikovano je preko deset različenica. Najviše razlike među ponuđenim oblicima dolazilo je zbog različitih

osnova na koje su ispitanici dodavali nastavke. Osnove za muški etnik tako su se razlikovale zbog proširenja koja su im ispitanici (uglavnom proizvoljno) dodavali. Osnove za ženski etnik najčešće su tvorene od muškoga etnika (koji su nerijetko bili pogrešno oblikovani) a rjeđe iz korijena ojkonima. To se može najbolje uočiti na onim primjerima gdje je u standardu propisana tvorba iz korijena ojkonima (*Makarka* – 7 ispitanika, a *Makaranka* – 59 ispitanika; *Tučepka* – 4 ispitanika, a *Tučepljanka* – 52 ispitanika). Ktetike su ispitanici također češće tvorili od muškoga etnika, nego od osnove ojkonima.

Rezultati istraživanja pokazali su da referentnost ima ulogu u usklađenosti s normom, da sklonidbe ojkonima, tako i tvorbe etnika i ktetika. Jasnoća apelativa svakako doprinosi boljem prepoznavanju sklonidbene vrste, ali za tvorbu etnika i ktetika nije presudna. Kod onih ojkonima koji nisu izrazito referentni, javljat će se više različenica, jer se u tome slučaju ispitanici oslanjaju na one obrasce sklonidbe i tvorbe koji su najučestaliji. Kod sklonidbe je to sklonidba prema oblicima u jednini, zbog čega su u pravilu pluralia tantum ojkonimi i ojkonimi manje učestalih sklonidbenih obrazaca slabije usklađeni s normom. Kada se govori o tvorbi, kod muških etnika prevladavat će nastavci *-(j)anin* i nešto malo rjeđe *-ac*, dok će se ženski etnici i ktetici uglavnom nadograđivati na muški etnik. Tamo gdje ispitanici točno odrede osnovu za tvorbu muškoga etnika, mogu se očekivati dobri oblici za ženski etnik u ktetik ako je muški etnik osnova i za standardni oblik. Tamo gdje to nije slučaj, može se očekivati velik broj netočnih odgovora i različenica, baš kao što je to bilo u ovome istraživanju. Međutim, za konkretnija i preciznija tumačenja i potvrde tih tvrdnji, trebalo bi uključiti veći broj ispitanika i primijeniti upitnik u područjima koja bi obuhvatila druge primjere.

6. LITERATURA

- Babić, Stjepan. 1975. Prezimena, toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 23 (5), str. 139–145.
- Babić, Stjepan. 1976. Tvorba etnika u dijalektima i hrvatskom književnom jeziku. *Onomastica Jugoslavica*, 6. Zagreb: JAZU, str.145–185.
- Babić, Stjepan. 1991. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb: JAZU.
- Barić, Eugenija; Hudeček, Lana. 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Barić, Eugenija i sur. 2003. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bašić-Kosić, Nataša (ur.). 2016. *Hrvatski mjesni rječnik*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Bašić, Marijana; Baričević, Sanja. 2017. Uporabne inačice množinskih oblika ojkonima zadarskoga područja. *Lingua Montenegrina*, X/2 (2017), br. 20, str. 219–245.
- Bjelanović, Živko. 2007. *Onomastičke teme*. Zagreb: Sveučilišna naklada.
- Čilaš Šimpraga, Ankica. 2011. Etnici i ktetici – Standardni jezik i stanje na terenu. *Geografska imena: zbornik radova s Prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima* [ur. Skračić, Vladimir i Farčić, Josip]. Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 17–23.
- Damjanović, Stjepan. 2005. *Staroslavenski jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Hraste, Mate. 1953. O tvorbi posvojnih pridjeva na -ski od zemljopisnih imena. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 2 (2), str. 47–49.
- Hraste, Mate. 1965. Tvorba etnika i ktetika u hrvatskosrpskom jeziku. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 12 (4), str. 97–101.
- Rožić, Vatroslav. 1904. Mjesne vlastite imenice za čeljad i pridjevi od mjesnih imenica u hrvatskom jeziku. Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Razredi historičko-filologički i filozofičko-juridički.
- <https://dizbi.hazu.hr/a/?pr=i&id=169688>. Pristup 23. rujna 2022.

- Silić, Josip; Pranjković, Ivo. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika – za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Skok, Petar. 1970–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I – IV*. Zagreb: JAZU.
- Skok, Petar. 1954. Pridjevske izvedenice od geografskih naziva. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 3 (2), str. 33–37.
- Skračić, Vladimir. 2011a. *Toponomastička početnica: Osnovni pojmovi i metoda terenskih istraživanja*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Skračić, Vladimir. 2011b. Što je ispravno u toponomastici?. *Geografska imena: zbornik radova s Prvoga nacionalnog znanstvenog savjetovanja o geografskim imenima* [ur. Skračić, Vladimir i Farčić, Josip]. Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 5–9.
- Šimunović, Petar. 2005. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2011. Lička toponomastička stratigrafija. *Folia onomastica Croatica*, 19, str. 223–246.
- Težak, Stjepko; Babić, Stjepan. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika: Priručnik za osnovno jezično obrazovanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Uredništvo. 1974. O temi: toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku. *Jezik*, 22 (1), 1–2. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/193342>.
- URL1: „Onomastika”. *Enciklopedija. hr*. URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45175>
- URL 2: „Toponomastika“. *Enciklopedija. Hr*. URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=61814>
- Vidović, Domagoj. 2008. Neretvanin i Neretljanin - od fra Luke Vladimirovića do danas. *Treći neretvanski književni, znanstveni i kulturni susret: fra Luka Vladimirović i Neretva / Stjepan Šešelj* (ur.), Opuzen, Zagreb : Neretvanska riznica umjetnina i inih vrijednosti – Hrvatska kulturna zaklada – Hrvatsko slovo, 134–140.

7. PRILOZI

7. 1. Raščlanjeni ojkonomi, etnici i ktetici.

Tablica 4. Raščlanjeni ojkonomi u Splitsko-dalmatinskoj županiji⁷¹.

<i>Ojkonim</i>	<i>Književni lik (rod, broj)</i>	<i>Mjesni lik (rod, broj)</i>
Bast	Bàst, <i>m, jd</i> , -àsta, -àstu	Bàst, <i>m, jd</i> , -àsta, -àstu
Blato na Cetini	Blàto na Cètini, <i>s, jd</i> , -a ~, -u ~	Blàto na Cètini, <i>s, jd</i> , -a ~, -u ~
Donji Vinjani	Dônjī Vínjani, <i>m, mn</i> , -h -ānā, -m -ma	Vínjan ¹ Dônjī, <i>m, mn</i> , -ānā ~, -īn/-ma -n
Dragljane	Dràgljane, <i>ž, mn</i> , -àgljānā, -ima	Dràgljane, <i>ž, mn</i> , -àgljānā, -īn/-ima
Duge Njive	Dùgē Njīve, <i>ž, mn</i> , -īh -īvā, -īm -ama	Dùgē Njīve, <i>ž, mn</i> , -ī -īvā, -īn -ān/-ama
Ercegovci	Èrcegōvcī, <i>m, mn</i> , -ovācā, -ma	Èrcegōvc ¹ , <i>m, mn</i> , -ovācā, -īn/-ma
Gata	Gàta, <i>s, mn</i> , -átā, -ima	Gàta, <i>s, mn</i> , -átā, -īn/-ima
Gornja Brela	Gôrnjā Brèla, <i>s, mn</i> , -īh -élā, -īm -ima	Gôrnjā Brèla, <i>s, mn</i> , -ī -élā, -īn -īn/-ima
Gornje Igrane	Gôrnjē Īgrāne <i>ž, mn</i> , -īh -ā, -īm -ima	Gôrnjē Īgrāne, <i>ž, mn</i> , -ī -ā, -īn -īn/-ima
Imotski	Īmotskī, <i>m, jd</i> , -ōga, -ōm	Īmockī/ Īmackī, <i>m, jd</i> , -ōg, -ōn
Kaštela	Kāštela, <i>s, mn</i> , -āštēlā, -ima	Kāštīla, <i>s, mn</i> , -āštīlā/-īlī/-jāl, ~/īn/-ima(n)
Katuni	Katūni, <i>m, mn</i> , -ā, -ma	<i>m, mn</i> , -ā, īn/-ma
Kreševo	Krēševo, <i>s, jd</i> , -a, -u	Krēševo, <i>s, jd</i> , -a, -u
Ložišća	Lòžīšća, <i>s, mn</i> , -ā, -ima	Ložīšća, <i>s, mn</i> , -īc, -in/-ima(n)
Makarska		Màkarskā, <i>ž, jd</i> , -ē, -ōj
Milna, Hvar	Mīlnā, <i>ž, jd</i> , -ē, -ōj	Mīlnô, <i>ž, jd</i> , -ê, -j
Milna, Milna	Mīlnā, <i>ž, jd</i> , -ē, -ōj	Mīlnoâ, <i>ž, jd</i> , -ê -ôj
Milna, Vis	Mīlna, <i>ž, jd</i> , -ē, -i	Mīlnā, <i>ž, jd</i> , -ì, -ù
Nisko	Niskō, <i>s, jd</i> , -ga, -m	Niskō, <i>s, jd</i> , -g, -n
Slime	Slīme, <i>s, jd</i> , -na, -nu	Slīme, <i>s, jd</i> , -na, -nu
Tučepi	Tùčēpi, <i>ž, mn</i> , -ī, -ma	Tùčēpi/ Tùčēp, <i>ž, mn</i> , -ī, -īn/-ma / <i>ž, jd</i> , -i, -i

⁷¹ Opis ojkonima preuzet iz *Hrvatskoga mjesnog rječnika* (Bašić 2016).

Tablica 5. Raščlanjeni etnici i ktetici⁷² u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

<i>Ojkonim</i>	<i>Književni lik</i>	<i>Mjesni lik</i>	<i>Književni lik</i>	<i>Mjesni lik</i>
Bast	Bašćanin Bašćanka Bašćani	Bašćanin Bašćanka Bašćani	bašćanskī/baškī	bašćanskī
Blato na Cetini	Blāćanin, Blātska, Blāćani	Blāćanin, Blāćka, Blāćani	blātskī	blāćkī
Donji Vinjani	Donjovinjánčanin Donjovinjánčanka Donjovinjánčani	Vinjánčan ⁿ Vinjánčanka Vinjánčan ⁱ	donjovínjanskī	vínjanskī
Dragljane	Drāgljanac Drāgljānka Drāgljānci	Drāgljanac Drāgljānka Drāgljānci	drāgljānskī	drāgljanskī
Duge Njive	Dugònjivac Dugònjīvka Dugònjīvci	Dugònjivac Dugònjīvka Dugònjīvci	dugònjivskī	dugònjivskī
Ercegovci	Èrcegovac Èrcegōvka Èrcegōvci	Èrcegovac Èrcegōvka Èrcegōvc ⁱ	èrcegovačkī	èrcegovačkī
Gata	Gàćanin Gàćanka/Gàtska Gàćani	Gàćanin Gàćanka/Gàćka Gàćani	gàćanskī/gàtskī	gàćanskī/ gàćkī
Gornja Brela	Gornjobrèljanin Gornjobrèljānka Gornjobrèljani	Brèjanin Brèjānka Brèljani	gornjobrèljanskī	brèjanskī
Gornje Igrane	Gornjoigránac Gornjoigārka Gornjoigrānci	Igránac, Ìgārka, Igrānci	gornjoigrānskī/ gornjoigrānskī	ìgarskī
Imotski	Ìmoćanin, Ìmoćanka Ìmoćani	Ìmoćan ⁿ , Ìmoćanka Ìmoćan	Ìmotskī	ìmockī
Kaštela	Kaštèlanin, Kaštèlānka Kaštèlani	Kaštèlanin Kaštèlānka Kaštèlani	kaštèlānskī	kaštèlanskī
Katuni	Katúnjanin Kātūnjka Katúnjani	Katúnjan ⁿ Kātūnjka Katúnjan ⁱ	Kātūnjskī kātūnskīl	kātūnjskī/ kātūnskī
Kreševo	Krèševac/ Krešèvljanin Krešèvljānka/ Krèšèvka Krešèvljani	Krèševac/ Krešèvljan ⁿ Krešèvljānka/ Krèšèvka Krešèvljan ⁱ	krešèvljānskī/ kreševski	krešèvljanski/ kreševski

⁷² Etnici i ktetici navedeni su prema Bašić 2016.

Ložišća	Lòžīšćanin Lòžīška Lòžīščani	Ložīšćanin Ložīška Ložīščani	lòžīšćanskī/ lòžīškī	ložīški
Makarska		Màkaranin, Màkārka Màkārani		màkarskī
Milna, Hvar	Milnàranin Milnārka Milnàrani	Milnāranin Milnōrka Milnārani	milnārskī	milnōrski
Milna, Milna	Milnaranin Milnarkā Milnarāni	Milnāranin Milnōrka Milnārani	milnārskī	milnōrski
Milna, Vis	Milnaranin Milnārka Milnarāni	Milnāranin Milnōrka Milnārani	milnārskī	milnōrski
Nisko	Nišćānac/ Nišćanin Nišćānka Nišćani	Nišćānac/ Nišćanin Nišćānka Nišćan ⁱ	nīšćanskī	nīšćanskī
Slime	Slimenjānac/ Slimenjanin Slimēnka Slimenjāni	Slimenjānac/ Slimenjanin Slimēnka Slimenjāni	słimenskī	słimenskī
Tučepi	Tùčēpljanin Tùčēpka Tùčēpljani	Tùčēpjanin Tùčēpka Tùčēpjani	tùčēpljānskī/ tùčēpskī	tùčēpjanskī/ tùčēpskī

7.2. Popis tablica

Tablica 1. Udio točnih odgovora u sklonidbi ojkonima.	30
Tablica 2. Udio točnih odgovora u tvorbi etnika.	43
Tablica 3. Udio točnih odgovora u tvorbi ktetika.	45
Tablica 4. Raščlanjeni ojkonimi u Splitsko-dalmatinskoj županiji..	52
Tablica 5. Raščlanjeni etnici i ktetici u Splitsko-dalmatinskoj županiji.	53

7.3. Popis slika

Slika 1. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonimi muškoga roda a-sklonidbe).....	19
--	----

Slika 2. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonimi srednjega roda a-sklonidbe).....	21
Slika 3. Udio točnih odgovora prema skupinama (pluralia tantum ojkonomi srednjega roda a-sklonidbe).....	24
Slika 4. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonimi ženskoga roda e-sklonidbe i i-sklonidbe).....	26
Slika 5. Udio točnih odgovora prema skupinama (pluralia tantum ojkonomi ženskoga roda: sklonidbeni tip s dočetcikom na -ane).	28
Slika 6. Udio točnih odgovora prema skupinama (ojkonimi pridjevske sklonidbe: muški, ženski i srednji rod).....	29

7.4. Anketni upitnik

Poštovani,

pred Vama se nalazi upitnik o imenima sela/gradova Splitsko-dalmatinske županije te o njihovim izvedenicama (etnici i ktetici). Anketni upitnik je anoniman, a dobivenim podacima koristit će se isključivo za izradu diplomskoga rada. Kako bi istraživanje bilo što uspješnije, molim vas da odgovorite na sva tražena pitanja.

Unaprijed vam zahvaljujemo na suradnji.

1. U kojoj županiji se nalazi Vaše prebivalište?

Splitsko-dalmatinske

Ostalo: _____

2. Upišite odgovarajući oblik imena sela/grada (1, 2), muški i ženski etnik (3, 4) i ktetik (5).

Primjer: Split

Zadatak: Ja sam iz _____ (1) i živim u _____. Moj tata je pravi _____(3), a mama _____(4). Žilama mi teče _____(5) krv.

Odgovori: 1. Splita, 2. Splitu, 3. Splićanin, 4. Splićanka, 5. splitska.

1. Bast

Ivan je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Najradije posjećuje _____(5) crkvu.

2. Blato na Cetini

Mate je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Najviše se voli slikati na _____(5) mostu.

3. Donji Vinjani

Ante je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Najviše mu smeta gužva na _____(5) granici kad ide u Hercegovinu po cigarete.

4. Dragljane

Iva je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). Nema joj ništa draže od _____(5) jagoda.

5. Duge Njive

Marija je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). Ljeti voli uživati u tišini _____(5) noći.

6. Ercegovci

Stipe je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Nakon rada u polju rado uživa u mirisu _____(5) oranica.

7. Gata

Jelena je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). Za nju je najljepši _____(5) pogled na ušće Cetine.

8. Gornja Brela

Marina je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). U slobodno vrijeme šeće _____(5) stazama po Biokovu.

9. Gornje Igrane

Rade je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Za njega _____(5) cesta ima najbolji pogled na svijetu.

10. Imotski

Marijan je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). U slobodno vrijeme rado posjećuje _____(5) jezera.

11. Kaštela

Tome je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Bavi se prodajom _____(5) nekretnina Livnjacima.

12. Katuni

Roko je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Bavi se istraživanjem _____(5) stećaka.

13. Kreševo

Ankica je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). Rado ide do _____(5) križa od 30 metara.

14. Ložišća

Šime je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Često uživa u pogledu s _____(5) zvonika.

15. Makarska

Josipa je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). Najviše voli šetati _____(5) rivom.

16. Milna

Mario je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Najviše vremena provodi na _____(5) plaži.

17. Nisko

Kristina je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). Rado boravi na svježem _____(5) zraku.

18. Slime

Nevena je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac joj je _____(3), a majka _____(4). Često čita pjesme poznatog _____(5) pjesnika Josipa Pupačića.

19. Tučepi

Marko je iz _____(1) i živi u _____(2). Otac mu je _____(3), a majka _____(4). Ljeti po cijele dane provodi na _____(5) plažama.

ABSTRACT

OIKONYMS, DEMONYMS AND KTETICS OF THE SPLIT-DALMATIA COUNTY IN NORM AND USAGE

This paper discusses declension patterns and their application to selected oikonyms of Split-Dalmatia County. It also talks about the creative methods used in the formation of the demonyms and ktetic forms from the selected oikonyms of the Split-Dalmatia County. In the first part of the paper, a theoretical insight into the development of the study of these linguistic phenomena is presented, which is imbued with an onomastic and normative approach. 71 respondents participated in the test. The first group consisted of respondents whose place of residence is in Split-Dalmatia County, the second group consisted of respondents from other counties in the Republic of Croatia. Based on a questionnaire that consisted of 19 tasks, the knowledge of the declension of oikonyms and the formation of male and female demonyms and ktetics was tested. Also was tested the extent to which speakers of the Croatian language, to whom these oikonyms are spatially close, have difficulties in determining the grammatical categories of gender, number and declination type of oikonyms and the formation of demonyms and ktetics. Selected oikonyms from the Split-Dalmatia County belong to different declension types and differ in terms of referentiality, clarity of appellative and complexity (single and multi-word oikonyms). The first part of analysis of the results included the declension of the selected oikonyms which were grouped according to gender, number and declension. In the second part were analyzed word-formation types used in the formation of male and female demonyms and ktetics. The purpose of this paper was to establish to what extent the given rules on the declension of oikonyms and the formation of demonyms and ktetic forms are applied, and which factors affect their compliance with the norm. The presented results show that there are still many uncertainties and doubts about their use.

Key words: oikonyms, demonyms, ktetic forms, norm, Split-Dalmatia County.